APPENDIX

SHIVAJI UNIVERSITY LIBRARY KOLHAPUR

१

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड नं. ३३,
पृ.क्र. १८०.

१७ ऑगस्ट १८९५.

सरकारी जाहीराती वगैरे.
न्यायखातें.

तारीख १४ आगस्ट १८९५.

वट नंबर ९ - मेहरबान तात्यासाहेब सांगलीकर व अशाप्रकारचे इतर लोकांवर दावे करवीर इलाख्यांत कोणत्या कोर्टांत चालावे म्हणून काम चालून अखेर कौन्सिलच्या अभिप्रायासहित काम हुजूर गेल्यावरून श्रीमन्महाराज छत्रपती साहेब सरकार करवीर यांचे हुजूरून दि.र.नंबर १२३, तारीख २० जून १८९५ जर्नल नंबर १५१, सन १८९५ चा हुकूम, अशा लोकांवरील कोणत्याही प्रकारचे दावे डिस्ट्रिक्ट कोर्टात चालण्याचे मंजूर झाले आहे. वटहुकूम देण्यांत येऊन ग्याझिटांत प्रसिध्दि व्हावी म्हणून झाले खालीं मेहरबान खानबहादूर दिवाण साहेब यांजकडून दि.आ. नंबर ६४, तारीख २६ जून सन १८९५ चे तजविजी करितां लिहून आल्यावरून हुकूम देण्यांत येतो कीं;—

१) मे. चिंतामणराव रघुनाथ उर्फ बाळासाहेब पटवर्धन कुरुंदवाडकर (थोरले).
२) मे. धुंडिराव चिंतामण उर्फ तात्यासाहेब पटवर्धन सांगलीकर.
३) मे. गंगाधरराव गणेश उर्फ बाळासाहेब पटवर्धन मिरजकर.
४) मे. गणपतराव हरिहर उर्फ बापूसाहेब पटवर्धन कुरुंदवाडकर; (धाकटे).
५) मे. हरिहरराव विनायक उर्फ दाजीसाहेब पटवर्धन कुरुंदवाडकर (धाकटे).
६) मे. लक्ष्मणराव हरिहर उर्फ अण्णासाहेब पटवर्धन मिरजकर (धाकटे).

७) मे. रामचंद्रराव गोपाळ उर्फ अप्पासाहेब पटवर्धन जमखिंडीकर.

८) मे. रामराव अप्पासाहेब ढपळे जतकर.

९) मे. व्यंकटराव बळवंतराव राजे उर्फ बाबासाहेब घोरपडे मुधोळकर.

१०) मे. व्यंकटराव योगीराव उर्फ रावसाहेब भावे रामदुर्गकर.

या लोकांवरील सर्व प्रकारचे दावे डिस्ट्रिक्ट कोर्टात चालवावयाचे आहेत. त्यांचे काम नावे कोर्टात चालवयाचे नाहीं.

बी.एन. जोशी,
सरन्यायाधीश.

२

कोल्हापूर स्टेट ग्याझेट,
खंड क्र. ८ २१ सप्टेंबर, १८९५.
पृ.क्र. २०२.

डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेट इलाखा करवीर यांजकडून.

वट नंबर २२ - खुनी व मोठे भयंकर स्वरुपाचे गुन्हाचे चौकशीचें काम माजिस्ट्रेट यांचे समोर फार दिरंगाईनें चालत असल्याचे व अशा प्रकारचे गुन्हांतील आरोपी कैदेंत असता दुसऱ्या कामामुळें अगर मागितलेले मुदतीपेक्षां जास्त दिवस कज्जे तहकूब राहत असल्याचे श्रीमन्महाराज छत्रपती साहेब सरकार करवीर यांचे हुजुरचे नजरेस आल्यावरून हुजुर आज्ञेवरून मेहरबान साहेब हुजुर चिटणीस यांजकडून फौ.जा. नंबर १७, तारीख ३ माहे आगस्ट सन १८९५ इसवीचे लिहून आल्याने फौजदारी कज्जाचें काम अशा रीतीनें चालणें बरोबर नाहीं. याजकरितां पेस्तर असे न होतां लौकर निकाल करण्याबद्दल सर्व माजिस्ट्रेट यांस हुकुम देण्यांत यावे व या हुकुमाप्रमाणें सर्व माजिस्ट्रेटांकडून बरोबर रीतीनें काम चालते किंवा नाहीं याजबद्दलची तपासणी मे.रावसाहेब हुजुर माजिस्ट्रेट याजकडून रिर्टन वगैरे तपासणीच्यावेळी कसोशीने होत असावी व ज्यांची कसूर दिसून येईल त्याबद्दल सक्त विचार करण्यात येइल म्हणून वगैरे लिहून आल्यावरून हुकुम देण्यांत येत आहे, तर हुजुर हुकुमाप्रमाणें चौकशीचें काम दिरंगाईने न चालविता कज्जाचे निकालाची तजवीज लवकर होणेकडे सक्त नजर असावी. यांत चूक होऊं नये.

तारीख १७ आगस्ट १८९५.

G.M.THAKAR.

डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेट.

कोल्हापूर स्टेट ग्याझेट,
खंड ११, नं. ५०,
पृ.क्र. ४९०, ४९१.

१० डिसेंबर १८९८.

न्याय खातें.

तारीख १ आक्टोबर १८९८.

वट नंबर १३ - क्रिमिनल प्रोसिजर कोड कलम १९७ प्रमाणें लागणारे मंजुरीचे बाबतींत राज्यव्यवस्थेविषयीं झाल्या नियमांवरून वहिवाटीकरितां हकडून वट नंबर ११, तारीख २ जून सन १८९७ इसवीचा हुकूम देण्यांत आला आहे. त्या राज्यव्यवस्थेच्या नियमांत दुरुस्ती झाल्यामुळे नियमांचा दाखला हल्लीं यासोबत पाठविला आहे, त्यास अनुसरून यापुढे क्रिमिनल प्रोसिजर कोड कलम १९७ प्रमाणें लागणारे मंजुरीचे बाबतींत वहिवाट ठेवण्यांत यावी.

सदरहू हुकूम श्रीमन्महाराज छत्रपतीसाहेब सरकार करवीर याचे हुजूरून फौ.आ. नंबर २९९, तारीख १९ ऑगस्ट १८९८ इसवीची आज्ञा झाल्या लगत मे. रावबहादूर सरन्यायाधीश इलाखा करवीर यांजकडून मा.आ. नंबर २०७६, तारीख २६ ऑगस्ट सन १८९८ इसवीचें लिहून आल्यावरून देण्यांत आला आहे.

क्रिमिनल प्रोसिजर कोड कलम १९७ प्रमाणें लागणारे मंजुरीचें बाबतीत राज्यव्यवस्थेसंबंधी झालेल्या ज्या नियमांवरून वट हुकूम नंबर ११, तारीख २ जून १८९७ चा झाला त्यांत दुरुस्त झाल्यामुळें दुरुस्त झालेल्या नियमांचा दाखला ताबे अमलदारांस देण्याविषयीं श्रीमन्महाराज छत्रपति साहेब सरकार करवीर यांचे हुजूरून फौ.आ. नंबर २९९, तारीख १९ माहे ऑगस्ट सन १८९८ इसवीचा हुकूम झाल्यावरून दाखला देण्यांत आला तो -

१९. इलाख्याचे सर्व खात्यांतील अधिकारी व कारकून लोक यांचे एक जनरल रजिस्टर ठेवण्यांत येइल--------या जनरल रजिस्टरांत शाळामास्तर, शिक्षक, ऑब्हरसिअर, हास्पिटल असिस्टंट, व्याक्सिनेटर, सरकारी

छापखान्यांतील नोकर व जंगल, आबकारी व पोलीस खात्यांतील नोकर लोक यांची नावे दाखल होण्याची नाहीत, परंतु त्या खात्यांतील कारकून वगैरे लिहिण्याचें काम करणाऱ्या नोकरांचा समावेश जनरल रजिस्टरांत होईल.

२५. कलम १९ यांत सांगितलेल्या जनरल रजिस्टरांतील १२ रुपयांहून अधिक व ३० रुपयांपर्यन्त पगाराचे नोकरांस बरतरफ करण्याचा अधिकार तीन मुख्य खात्यांच्या वरिष्ठांच्या कमिटीस आहे.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ११, नं. ५०,
पृ.क्र. ४९१, ४९२.

१० डिसेंबर १८९८.

परिशिष्ट अ

हुजूर राखून ठेवलेले अधिकार.

दिवाण, सरसुभे व सरन्यायाधीश यांच्या व यांच्या कमिटीच्या अधिकारांत नाही असे बरतरफ करणें व फौजदारींत काम चालविण्यास हकार देणे.

परिशिष्ट ब

दिवाण यांचे अधिकार.

५. आपल्या ताब्यांतील खात्यापैकी जनरल लिस्टांतील बारा रुपयांहून जास्त नाहीं इतके पगाराचे नोकर आणि जनरल लिस्टांत नांवे दाखल नाहींत असे ३० रुपयां पर्यन्तच्या नोकर लोकास बरतरफ करणे.

११. क्रिमिनल प्रोसिजर कोडचे कलम १९७ प्रमाणें आपल्या खात्यांतील १०० रुपयांहून अधिक नाहीं इतक्या पगारापर्यन्तचे नोकर लोक जे हुजूर हुकूमाने बरतरफ होण्यास पात्र असतील त्यांजवर खटला करण्यास हकार देणे.

परिशिष्ट क

सरसुभे यांचे अधिकार.

४. आपल्या ताब्यांतील खात्यांपैकीं जनरल लिस्टांतील बारा रुपये पगारा पर्यन्तचे नोकर व जनरल लिस्टांत नांवे दाखल नाहीत असे तीस रुपयांपर्यन्तचे नोकर यास बरतरफ करणें.

९. क्रि.प्रो. कोड कलम १९७ प्रमाणें, आपल्या खात्यातील १०० रुपयांहून अधिक नाहीं इतके पगारापर्यंतचे नोकर लोक जे हुजूर हुकूमानें बरतरफ होण्यास पात्र असतील त्यांजवर खटला करण्यास हकार देणे.

परिशिष्ट ड

सरन्यायाधीश यांचे अधिकार.

२. आपल्या ताब्यांतील खात्यांपैकी जनरल लिस्टांतील बारा रुपये पगारापर्यन्तचे नोकर व जनरल लिस्टांत नांवें दाखल नाहींत असे तीस रुपयापर्यन्तचे नोकर यास बरतरफ करणें.

७. क्रि.प्रो. कोड कलम १९७ प्रमाणें, आपल्या खात्यांतील १०० रुपयाहून अधिक नाहीं इतके पगारापर्यन्तचे नोकर लोक जे हुजूर हुकूमानें बरतरफ होण्यास पात्र असतील त्यांजवर खटला करण्यास हकार देणें.

परिशिष्ट ई

मुख्य खात्यांत पोट खात्याचा समावेश होतो त्याची यादी.

१) जनरल खाते.
(दिवाण यांच्या ताब्यांतील)

१. पोलिटिकल (राजकिय) खातें.
२. पब्लिक वर्क्स (इमारत कारखाना) खातें.
३. वैद्यकिय (हास्पिटल, डिस्पेन्सरी व देवी) खातें.
४. तुरुंग खातें.
५. नगदी खातें (खजिन्यासह).
६. शाळा खातें.
७. स्टांप खातें.
८. छापखाना खातें.

२) मुलकी खातें.
(सरसुभे यांच्या ताब्यांतील)

१. जमीन महसुलीचे खातें.
२. वजई इनाम खातें.
३. आब्कारी खातें.
४. जंगल खातें.
५. नोंदणी खातें.
६. पोलीस खातें.
७. रेव्हिन्यू सर्व्हे (जमिन योजणी, पाहणी) खातें.
८. म्युनिसिपालिटी.
९. रेकार्ड.

३) न्याय खातें.
(सरन्यायाधीश यांच्या ताब्यांतील)

१. दिवाणी खातें.
२. फौजदारी खातें.

- -

कोणता नोकर कोणाच्या ताब्यांतील आहे ते समजण्यासाठी ही माहिती आहे.

मे. रावसाहेब डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेट इलाखा करवीर यांजकडे नंबरा सोबत रवाना तारीख.

सही इंग्रजी,
कृष्णाजी नारायण पंडित,
सरन्यायाधीश.

व्ही.बी. गोखले,
डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेट इलाखा करवीर.

कोल्हापूर स्टेट गॅज्येट,
खंड १३, नं. २३
पृ.क्र. १५५.

९ जून १९००

जाहीरनामा.

पब्लिक वर्क्स खातें.

तारीख ५ जून १९००.

नंबर ७४ - तमाम लोकांस कळावयाकरितां प्रसिध्द करण्यांत येतो कीं, रस्त्याच्या बाजूची वगैरे सरकारी झाडें अगर फांद्या बिगर परवानगीने कोणीही तोडावयाच्या नाहींत, अशाबद्दल पूर्वी मेहरबान माजी पोलिटिकल एजंट साहेब बहादूर प्रांत कर्नाटक व करवीर यांजकडून वगैरे वेळोवेळीं वट हुकूम झाले असतां, गेल्या सन १८९९ सालचें नोव्हेंबर महिन्यांत बावडें पेटा करवीर येथील सुमारें २०६ इसमांनीं सरकारी झाडांच्या फांद्या, मेढी, वेळू वगैरे बिगर हुकमी तोडले, त्याजबद्दल काम चालून असेर, " सदर इसमांनी जें कृत्य केलें त्यांजवरून ते शिक्षेस पात्र आहेत व त्यांजकडून नुकसानीही भरून घेणें रास्त आहे. पण साल मजकुरीं प्लेग, दुष्काळ असल्यानें त्याजबद्दल त्यांना माफी देण्यांत आली आहे. मात्र पुन: असे कोणाकडून घडून येईल तर, त्यांजबद्दल रीतीप्रमाणें कज्जे करून शिक्षा देण्यांत येईल. " म्हणून वगैरे मजकुराचें हुजूरून नंबर १३७७, तारीख २८ फेब्रुआरी सन १९०० चें आज्ञेंत आलें आहे, सबब या जाहीरनाम्यावरून प्रसिध्द करण्यांत येतें कीं, इत:पर रस्त्याच्या बाजूची वगैरे सरकारी झाडें किंवा त्यांच्या फांद्या, पानें, शिरीं, मुळ्या आणि कोंब हे ज्या खात्याचे ताब्यांत आहेत त्याची लेखी परवानगी घेतल्यावांचून कोणी तोडल्यास किंवा झाडांची वाढ खुंटेल असें एखादें कृत्य केल्यास, त्याणें हा हुकूम अमान्य केल्याबद्दल तो शिक्षेस पात्र होईल हें सर्वांस मालूम व्हावें.

सदरप्रमाणें तजवीज राहण्याबद्दल ज्या त्या खात्याचे अधिकारी यांणीं योग्य खबरदारी घ्यावी.

आर्.व्ही. एबनीस,
दिवाण सरकार करवीर.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड १९, नं. ३८,
पृ.क्र. २०६.

२२ सप्टेंबर १९०६.

किरकोळ जाहिराती, नेमणुका वगैरे.

जाहीरनामा.

डि. पोलीस ॲक्ट सन १८६७ चा ७, याचे कलम ३१ च्या आधारें डि. माजिस्ट्रेट इलाखा करवीर याजकडून -

तमाम लोकास कळावयाकरितां प्रसिध्द करण्यांत येतें की, कोल्हापूर शहरांतील कपिलतीर्थ मुनविलें होतें, त्यांत अलीकडे विहीर काढण्यांत येऊन, त्या विहिरीचें पाणी सार्वजनिक पिण्याकरितां उपयोग करीत आहेत; यासाठी सदरहू विहिरीचे पाण्यांत अगर विहिरीचे नजीक १० फुटांत स्नान करण्याची, कपडे धुण्याची, खरकटें, निर्माल्य, गणपति किंवा दुसऱ्या असल्या मूर्ति व पिंड वगैरे टाकण्याची किंवा अन्य रीतीने पाणी खराब होईल असें करण्याची सक्त मनाई आहे.

सदरहू विरुध्द ज्याजकडून वर्तन होईल, त्याजवर कायद्याप्रमाणें खटला करण्यांत येईल.

तारीख १८ सप्टेंबर १९०६.

बी.व्ही. जाधव,
डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेट.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
एस्ट्राऑर्डीनरी
पृ.क्र. २

३० जुलै १९०८
भाग-४ - करवीर सरकारचा
कानू.

जाहीरनामा.

नंबर ७ - सर्व लोकांस जाहीर होण्याकरितां प्रसिध्द करण्यांत येतें कीं, खाली प्रसिध्द केलेले ' सन १९०८ चें कोल्हापुरचे बारी पदार्थां विषयीचें नियमन ' व सन १९०८ चें कोल्हापूरचे बार होणाऱ्या पदार्थांबाबत नियम तारीख १ आगस्ट सन १९०८ पासून सर्व कोल्हापूर इलाख्यास, पोट जहागिरीसुध्दां मेहेरबान पोलिटिकल एजंट साहेब बहादूर प्रांत करवीर व कर्नाटक यांची संमती घेऊन लागू केले आहेत म्हणून श्रीमन्महाराज छत्रपति साहेब सरकार करवीर यांची आज्ञा झाली आहे.

हुजूर आज्ञेवरून,
आर.व्ही. सबनीस,
दिवाण सरकार करवीर.

श्रीमन्महाराज छत्रपति साहेब सरकार करवीर यांणीं ता. २८ जुलई १९०८ रोजीं मंजूर केलें तें सर्व लोकांस जाहीर होण्यासाठीं प्रसिध्द केलें असें -

सन १९०८ चें कोल्हापूरचें बारी पदार्थां विषयीचे नियमन.

बारी पदार्थ त्यार करणें, जवळ ठेवणें, वापरणें, विकणें, इकडून तिकडे पाठविणें व बाहेरून आणणें याबाबत नियम करण्याविषयी ॲक्ट ४ सन १८८४ चा हिंदूस्थान सरकारचा झाला आहे त्यास अनुसरून जरूर ते फेरफार करून पुढें लिहिल्याप्रमाणें करवीर इलाख्यांत सर्व पोट जहागिरीसुध्दां लागू असे नियम करण्यांत आले आहेत :—

उद्देश — ज्यापेक्षा बारी पदार्थ तयार करणें, जवळ ठेवणें, वापरणें, विकणें, इकडून तिकडे पाठविणें व बाहेरून आणणे याबाबद नियम करणें योग्य आहे, त्यापेक्षा यावरून खालीं लिहिल्या प्रमाणें ठरविलें आहे :-

सरनामा. — १) (१) या नियमनास सन १९०८ चे कोल्हापूरचें बारी पदार्थांविषयींचे नियमन असे म्हणावे, आणि

स्थानिक व्याप्ती. — २) तें सगळ्या करवीर इलाख्यास (पोट जहागिरीसुध्दां) लागू आहे.

सुरवात. — २) (१) हें नियमन शनिवार २ आगस्ट सन १९०८ रोजीं अमलांत येईल.

(२) मात्र असें ठरविलें आहे कीं कोणताही जाहिरनामा किंवा कानू हे नियमन ठरल्यानंतर कोणत्याही वेळी या नियमाअन्वयें करिता येईल, परंतु, कलम १७ पोटकलम २ याअन्वयें काढलेल्या जाहिरनाम्याची बाबत खेरीत करून हें नियमन चालू होईतोपर्यंत अमलात येणार नाहीत.

३) या नियमनांत विषयावरून किंवा संदर्भावरून बाध येत नसेल तर -

(१) बारी पदार्थ -

अ) या शब्दांचा अर्थ, बंदुकीची दारू, नैट्रो-ग्लिसरीन, डिनैमेट, गनकॉटन, सुरुंगाची दारू, पाऱ्याचा किंवा धातुंचा (आपटून उडवावयाच्या फटाक्याची दारू) फलानमेट, रंगारंगाचे अग्नि आणि बार होऊन व्यवहारांत एखादा परिणाम व्हावा किंवा दारू-कामासारखा परिणाम व्हावा या हेतूनें उपयोग केलेला किंवा तयार केलेला दुसरा प्रत्येक पदार्थ असा समजावा, तो मग वर सांगितलेल्या पदार्थांसारखा असो किंवा नसो, आणि

ब) या शब्दांत, धुक्याच्या निशाण्या, दारूकाम, फयुझी, बाण, तोटया, डिटोनेटर, काडतुसें, सर्वप्रकारची युध्दसामुग्री, आणि वर व्याख्या केली आहे त्या प्रकारच्या स्फोटक बारी पदार्थांच्या मदतीनें केलेला किंवा त्यापासून बनविलेला प्रत्येक पदार्थ ही येतात.

(२) ` तयार करणें ` या शब्दांत, कोणत्याही बारी पदार्थांचे घटकावयव निरनिराळे करणें, किंवा दुसऱ्या रीतीनें फोडणें किंवा मोडणें, किंवा बिघडलेला असा कोणताही बारी पदार्थ कामाला येईं असा करणें, आणि कोणताही बारी पदार्थ पुन: करण्याची, त्यांत फेरफार करण्याची किंवा त्याची दुरूस्ती करण्याची क्रिया यांचा समावेश होतो.

(३) ` तारू ` या शब्दांत, प्रत्येक जहाज, नाव, होडी व जलपर्यटनांत वापरावयाचें इतर वाहन हीं येतात, मग ती वल्हांनी वाहून न्यावयाचीं असोत अगर इतर रीतीनें वाहून न्यावयाची असोत.

(४) ` गाडी ` या शब्दांत कोणतीहि गाडी, गाडा, खटारा, ट्रक, वाहन किंवा खुष्कीनें माल अगर उतारू नेण्याचें दुसरें साधन ह्याचा समावेश होतो, तें मग कोणत्याही रीतीने चालविण्यांत येत असलें तरी चिंता नाहीं -

(५) ` मास्तर ` या शब्दांत, (पॅलट किंवा हार्बर मास्तर सेरीज करून) ज्या मनुष्याच्या ताब्यांत किंवा स्वाधीन त्या त्या विद्यमान काळीं कोणतेंहि तारू असेल त्या प्रत्येक मनुष्याचा समावेश होतो; मात्र इतकेंच कीं गलबताच्या कोणत्याही होडीच्या संबंधाने ` मास्तर ` या शब्दाचा अर्थ त्या गलबताचा मास्तर असा समजावा;

(६) ` बाहेरून आणणें ` या शब्दाचा अर्थ जलमार्गाने किंवा खुष्कीनें करवीर इलाख्यांत आणणें असा समजावा.

४) (१) करवीर इलाख्याच्या कोणत्याही भागासाठीं, या नियमनास अनुसरून कानू करून, त्यावरून बारी पदार्थ, अगर बारी पदार्थांचा कोणताहि निर्दिष्ट वर्ग तयार करणें, जवळ ठेवणें, वापरणे, विकणें, इकडून तिकडे पाठविणें, व बाहेरून आणणें यांचे नियमन करून अगर त्या कानूवरून ठरविल्याप्रमाणें दिलेल्या लॅसेन्सच्या शर्तींअन्वयें व शर्तीं-प्रमाणेंच मात्र तयार वगैरे केले पाहिजेत, एरव्ही नाही अशी बंदी करणेचा असल्यांर श्रीमन्महाराज सरकार यांस आहे.

बारी पदार्थ तयार करणे, जवळ ठेवणें, वापरणें, विकणें, इकडून तिकडे पाठविणें, व बाहेरून आणणें या बाबद लॅसेन्स देण्यांविषयी कानू करावयाचा अधिकार.

(२) या कलमाअन्वयें कानू करावयाच्या त्यांत, दुसऱ्या गोष्टीबाबद ठराव करण्यांत येतील त्यांत आणखी, खाली लिहिलेल्या सर्व गोष्टीबाबद किंवा त्यांपैकी कोणत्याही गोष्टीबाबद ठराव करण्याचा अधिकार आहे, म्हणजे:-

अ) ज्या अधिकाऱ्यास लॅसेन्स देण्याचा अधिकार असेल तो अधिकारी;

ब) लॅसेन्सबद्दल घ्यावयाच्या फी, आणि लॅसेन्स मिळण्यासाठीं अर्ज करणारांनीं खर्चाबद्दल दुसऱ्या कांही रकमा घ्यावयाच्या असल्यास त्या;

क) लॅसेन्ससाठी ज्या रीतीने अर्ज्या केल्या पाहिजेत ती रीति,आणि त्या अर्जात लिहावयाच्या गोष्टी;

(ड) ज्या नमुन्याप्रमाणें व ज्या शर्तीवर व ज्या शर्तीस अनुलक्षून लैसेन्स दिले पाहिजेत तो नमुना व त्या शर्ती;

(ई) ज्या मुदतीपर्यंत लैसेन्स अमलांत राहावयाचें ती मुदत, आणि,

(फ) बारी पदार्थांपैकीं कोणते पदार्थ सर्व अंशी अगर शर्तीनिशी सदरहू कायद्याच्या अंमलापासून माफ असावे ते.

३) या कलमाअन्वयें कायदा करणाऱ्या अधिकाऱ्याला असा अखत्यार आहे कीं, अशा कायदा मोडून अगर एरव्हीं अशा कायद्याविरूध्द जे मनुष्य बारी पदार्थ तयार करितील, जवळ ठेवतील, वापरतील, विकतील, इकडून तिकडे पाठवितील अगर बाहेरून आणितील त्या सर्वांस शिक्षा होईल असे त्यानें त्या कायद्यान्वयें ठरवावे;

मात्र असें ठरविलें आहे कीं, अशा कोणत्याही कायद्यान्वयें शिकस्त शिक्षा द्यावयाची ती खालीं लिहिलेल्या शिक्षेपेक्षां जास्त असता नये -

अ) कोणी मनुष्य बारी पदार्थ याप्रमाणें बाहेरून आणील अगर तयार करील तर त्यास तीन हजार रुपयेंपर्यंत दंड;

ब) कोणी मनुष्य बारी पदार्थ याप्रमाणें जवळ ठेवील, वापरील अगर इकडून तिकडे पाठवील तर त्यास एक हजार रुपयेपर्यंत दंड;

क) कोणी मनुष्य याप्रमाणें बारी पदार्थ विकील तर त्यास पांचशें रुपये पर्यन्त दंड; आणि

ड) इतर कोणत्याही बाबतींत दोनशें रुपये.

५) (१) लगत गेलमा कलमाअन्वयें केलेल्या कानूंमध्यें कोणताहि ठराव असला तथापि, श्रीमन्महाराज सरकार कोल्हापूर स्टेट ग्याझिटमध्यें जाहिरनामा प्रसिध्द करून वेळोवेळीं खाली लिहिल्याप्रमाणें करण्यास मुखत्यार आहेत -

विशेष भयकारक बारी पदार्थ तयार करणे, जवळ ठेवणें अगर बाहेरून आणणें यांची मना करण्याचा श्रीमन्महाराज सरकारास यांस अधिकार.

अ) कोणताही बारी पदार्थ कुठल्या भयकारक प्रकारचा असेल कीं श्रीमन्महाराज सरकार यांच्या मतें लोकांच्या सुरक्षितपणासाठीं असा जाहिरनामा प्रसिध्द करणें योग्य आहे, तर असा बारी पदार्थ तयार करण्याची, जवळ ठेवण्याची किंवा बाहेरून आणण्याची, अगदी किंवा शर्तीं ठेवून मना करणें; आणि

ब) या कलमाअन्वयें केलेला जाहिरनामा रद्द करणे.

(२) या कलमाअन्वयें प्रसिध्द केलेल्या जाहिरनाम्याविरुध्द कोणी मनुष्य बारी पदार्थ तयार करील, जवळ ठेवील, अगर बाहेरून आणील तर त्याला तीन हजार रुपये पर्यंत दंड होईल.

६) (१) श्रीमन्महाराज सरकार यांना, या नियमनास अनुसरून कानूं करून कोणत्याही अमलदारास त्याच्या नांवानें अथवा त्याच्या हुद्याच्या नात्यानें खाली लिहिल्या प्रकारचा अधिकार देण्याचा अखत्यार आहे -

पहाणी, झाडा, जप्ती, अटकाव व काढून टाकणें याबाबद अधिकार देण्याविषयी कानू करण्याचा अधिकार.

अ) जेथे बारी पदार्थ या नियमनाअन्वयें दिलेल्या लॅसेन्साअन्वयें तयार करण्यांत, जवळ ठेवण्यांत, वापरण्यांत, विकण्यांत, इकडून तिकडे पाठविण्यांत अगर बाहेरून आणण्यांत येत असेल, अथवा जेथें बारी पदार्थ या नियमनाविरुध्द अगर या

नियमनाअन्वयें केलेल्या कानूंविरूध्द तयार करण्यांत आलेला आहे. अगर येत आहे, जवळ ठेवण्यांत आलेला आहे अगर येत आहे, वापरण्यांत आलेला आहे अगर येत आहे, विकण्यांत आलेला आहे अगर येत आहे, इकडून तिकडे पाठविण्यांत आलेला आहे अगर येत आहे अगर बाहेरून आणण्यांत आलेला आहे अगर येत आहे असें वाटल्यास त्या अमलदाराला कारण असेल त्या कोणत्याही जागीं, गाडींत अगर नावेंत शिरावें, ते पहावें व तपासावें.

ब) त्यांत बारी पदार्थांसाठी झाडा घ्यावा,

क) त्यांत सांपडलेला कोणत्याही बारी पदार्थांचे किंमत देऊन मसाले घ्यावे; व

ड) त्यांत सांपडलेल्या कोणताही बारी पदार्थ पकडावा, अटकावावा, काढून टाकावा व जरूर असल्यास, तो नाहीसा करून टाकावा.

(२) क्रिमिनल प्रोसिजर कोडाअन्वयें घ्यावयाच्या झाडयांस जे त्या कोडाचे ठराव लागू आहेत तेच ठराव, लागू होतील तेथवर, या कलमान्वयें केलेल्या कानूंवरून अधिकार दिलेल्या अमलदारांनी झाडयास लागू आहेत असें समजावें.

७) बारी पदार्थ ज्या जागेत तयार होत असेल, जवळ ठेविला जात असेल अगर वापरला जात असेल ती जागा, अथवा बारी पदार्थ जी कोणतीही गाडी किंवा नाव नेत असेल किंवा जिंजवर तो चढवीत असतील किंवा जिजवरून तो उतरीत असतील ती गाडी किंवा नाव यांत किंवा यांच्या जवळपास किंवा यांच्या संबंधाने, जेंव्हा

अपघाताची खबर देणे.

जेंव्हा बार होऊन किंवा आग लागून कोणताही अपघात घडेल व त्यांत मनुष्याच्या जिवाची हानि होईल किंवा शरीरास किंवा मालास मोठी नुकसानी होईल, किंवा ज्या प्रकारच्या अपघातांत नेहमी अशी हानि किंवा नुकसानी होते त्या प्रकारचा कोणताही अपघात होईल, तेंव्हा तेंव्हा त्या जागेच्या वहिवाटदारानें, किंवा नावेवरील आंबी यानें किंवा ती गाडी स्वाधीन असलेल्या मनुष्यानें, जसें असेल तसें अगदी जवळचें पोलीस ठाणें स्वाधीन असणाऱ्या अमलदारांस त्याबाबद खबर दिली पाहिजे.

८) (१) जिल्हा माजिस्ट्रेटाच्या, पोट तुकडी - माजिस्ट्रेटाच्या अगर यासंबंधानें श्रीमन्महाराज सरकारांनीं विशेष रीतीने दिलेल्या कोणत्याही इतर माजिस्ट्रेटाच्या मतें कलम ७ यांत सांगितले प्रकारच्या कोणत्याही अपघाताच्या कारणाची चौकशी करणें जरूर असेल, तर त्याने स्वत: ती चौकशी करावी अगर आपल्या ताब्यांतील माजिस्ट्रेटास ती करण्याविषयी सांगावे.

अपघाताबद्दल चौकशी.

(२) कोणत्याही माजिस्ट्रेटास, क्रिमिनल प्रोसिजर कोडाअन्वयें अपराधाची चौकशी करितांना जे अधिकार असतील ते सर्व अधिकार तो या कलमाअन्वयें चौकशी करितांना त्यांस ती चौकशी करण्याच्या कारणांसाठीं आहेत असें समजावें.

(३) या कलमावरून माजिस्ट्रेटास दिलेले अधिकार, आणखी पोट कलम (१) याअन्वयें विशेष रीतीने याबाबद दिलेल्या कोणत्याही माजिस्ट्रेटाला चालविता येतील.

९) या नियमनाअन्वयें अगर या नियमनाअन्वयें केलेल्या कानूंअन्वयें शिक्षा करण्याजोग्या अपराधाची कोणा मनुष्यावर शाबिती होईल तेंव्हा, ज्या कोर्टापुढे त्याजवर अपराधाची शाबिती होईल त्या कोर्टाला असें फर्मावियाचा अखत्यार आहे कीं, बारी पदार्थ, अगर त्या बारी पदार्थांचा घटकावयव, अगर ज्या पदार्थांच्या संबंधानें असा अपराध घडलेला आहे असा एखादा पदार्थ असल्यास तो पदार्थ, अगर त्या बारी पदार्थांचा, घटकावयवाचा अगर पदार्थांचा कोणताहि भाग, तो ज्या बारदानात असेल त्या बारदानासह सरकार दाखल व्हावा.

बारी पदार्थ सरकार दाखल करणें.

१०) तारवाच्या मालकाला अगर मास्तरला त्या तारवाच्या योगानें अगर त्या तारवाच्या संबंधानें केलेल्या अपराधाबद्दल या नियमनाअन्वयें दंडाची शिक्षा ठरविली जाईल तेव्हा, असा दंड देण्यास लावण्याच्या कारणाकरितां कोर्टाला इतर कोणताही अधिकार असेल त्याशिवाय आणखी कोर्टाला त्या तारवाची, व त्यांतील दोड्या वगैरे सामानांची, सामग्रीची व सामानाची अगर त्यांपैकी जरूर असून तेवढ्याची जप्ती व विल्मी करून तो वसूल करावा असे फर्मावित्याचा अखत्यार आहे.

तारवाची जप्ती.

११) या नियमनाअन्वयें अगर या नियमनाअन्वयें केलेल्या कानूंअन्वयें शिक्षेस पात्र असलेला अपराध करण्यास जो कोणी हिंदुस्थानच्या पीनल कोडाच्या उद्देशाप्रमाणें सामील होईल, किंवा अशा कोणताही अपराध करण्याचा प्रयत्न करून अशा प्रयत्नांत तो

सामील होणे व प्रयत्न करणे.

करण्याच्या कामीं कोणतेंही कृत्य करील, त्याला तो अपराध केला असल्याप्रमाणें शिक्षा होईल.

१२) जर कोणी मनुष्य असें कृत्य करितांना सांपडेल कीं तो त्याबद्दल या नियमनाअन्वयें अगर या नियमनाअन्वयें केलेल्या कायदेअन्वयें शिक्षेस पात्र होईल व तें असें असेल कीं ज्या स्थळी बारी पदार्थ तयार करण्यांत येत असेल अगर जमवून ठेवण्यांत येत असेल अशा स्थळी अगर स्थळाच्या आसपास, अगर कोणतीही लोखंडी सडक अगर नाव उतरणेची जागा अगर कोणतीही गाडी, नावेंत अगर तिच्या आसपास, तेणेंकरून बार होण्यासारखा आहे अगर आग लागण्यासारखी आहे तर त्यास त्या स्थळाच्या पोलीस अंमलदारानें, अगर वहिवाटदारानें, अगर वहिवाटदाराच्या कोणत्याही मुखत्यारानें अगर नोकरानें, अगर वहिवाट दारानें अधिकार दिलेल्या इतर मनुष्यानें, किंवा त्या रेल्वे खात्याच्या मुखत्यारानें अगर नोकरानें अगर त्यांनीं अधिकार दिलेल्या कोणत्याही मनुष्यानें वारंटावांचून पकडावें व त्यांस पकडलें असेल त्या ठिकाणाहून काढून होईल, तितके लवकर मॅजिस्ट्रेटपुढें न्यावें.

मर्यंकर अपराध करणाऱ्या मनुष्यांना वारंटावाचून पकडण्याचा अधिकार.

१३) या नियमनांत काही सांगितलेलें असेल तें, कोणताही बारी पदार्थ खाली सांगितलेल्या प्रकारें तयार केला असतां, जवळ ठेविला असतां, वापरला असतां, विकला असतां, इकडून तिकडे पाठविला असतां अगर बाहेरून आणिला असतां, लागू नाही.

सरकारनें तयार केला असता जवळ ठेविला असतां, वापरला असतां, विकला असतां, इकडून तिकडे पाठविला असतां अगर बाहेरून आणिला असतां, अपवाद.

अ) सरकारच्या हुकूमावरून, अथवा

ब) सरकारच्या अमलाखालीं हें नियमन अमलांत आणण्यांसाठी अगर मगझीनचा रखवालदार म्हणून, शिटपगार म्हणून, आंबी

म्हणून, पोलीस शिपाई म्हणून अगर एरव्हीं, चाकरीस ठेविलेल्या कोणत्याहीं मनुष्यानें, त्या त्या नात्यानें आपल्या नोकरीच्या कामीं अगर कामाच्या संबंधानें.

१४) यांत सांगितलेल्या कोणत्याच गोष्टीवरून १९०५ चे कोल्हापूरचे हत्यारासंबंधी नियमन याच्या ठरावास बाध येणार नाही. मात्र असें ठरविलें आहे कीं, बारी पदार्थ तयार करण्यासाठीं, जवळ ठेवण्यासाठीं, विकण्यासाठी, इकडून तिकडे पाठविण्यासाठी अगर बाहेरून आणण्यासाठी या नियमनाअन्वयें लॅसेन्स देणाऱ्या अधिकाऱ्याला, असा अखत्यार आहे की त्याने लॅसेन्सावर हुकूम लिहून सदरहू कोल्हापूरचे हत्यारासंबंधी नियम या अन्वयें दिलेल्या या प्रकारच्याच लॅसेन्साप्रमाणें सदरहू लॅसेन्स चालेल असें फर्मावावें; मात्र ज्या कानूअन्वयें लॅसेन्स दिला असेल त्या कानूंवरून तसे फर्माविण्याबद्दल अधिकार दिलेला असला पाहिजे.

१९०५ चा कोल्हापूरचा हत्यारासंबंधी नियम यावर अपवाद.

१५) जे कोणतेंही कृत्य किंवा वर्तन या नियमनाविरुध्द किंवा या नियमनाअन्वयें केलेल्या कानूविरुध्द अपराध होतो त्या कृत्याबद्दल किंवा वर्तनाबद्दल कोणत्याही मनुष्यावर दुसऱ्या कोणत्याही कायद्याअन्वयें फिर्याद चालविण्यास, किंवा या नियमनांत किंवा त्या कानूंत ठरविलेली शिक्षा किंवा दंड याहून दुसऱ्या किंवा मोठ्या शिक्षेस किंवा दंडास त्या दुसऱ्या कायद्याअन्वयें तो मनुष्य पात्र होण्यास या नियमनांतील किंवा या नियमनाअन्वये केलेल्या कानूंतील कोणत्याही ठरावावरून हरकत आहे असे समजू नये.

दुसऱ्या कायद्याअन्वयें असलेली जबाबदारी कायम ठेवणे

मात्र असें ठरविले आहे की, कोणत्याही मनुष्यास एकाच अपराधाबद्दल दोनदा शिक्षा होता नये.

१६) श्रीमन्महाराज सरकार यांस कोल्हापूर स्टेट ग्याझिटांत जाहीरनामा प्रसिध्द करून असें ठरविण्याचा अधिकार आहे की, जो कोणताही पदार्थ त्याच्या बार होण्याच्या गुणामुळें किंवा तो तयार करण्याची कोणतीही कृती बार होण्यास पात्र असल्यामुळें जिवास किंवा मालास विशेष भयकारक आहे असें त्याना वाटेल तो पदार्थ या नियमनाच्या व नियमनाअन्वयें केलेल्या कानूंच्या अर्थाप्रमाणें बारी पदार्थ आहे असें समजावें; आणि त्याप्रमाणें या नियमनांतील ठराव (जाहिरनाम्यात निर्दिष्ट केलेले अपवाद, मर्यादा व शर्ती यांस पात्र राहून) त्या पदार्थांस लागू होतील, जणूं काय या नियमनांतील ` बारी पदार्थ ` या शब्दांत त्या पदार्थांचा समावेश झाला आहे.

` बारी पदार्थ ` याची व्याख्या दुसऱ्या बारी पदार्थांस लागू करणे.

१७) (१) या नियमनाअन्वयें कानू करणाऱ्या अधिकाऱ्यानें, कानू करण्यापूर्वी, ज्या मनुष्यास त्या लागू होण्याचा संभव असेल त्या मनुष्यांच्या माहितीसाठी योजलेल्या कानूंचा मसुदा प्रसिध्द केला पाहिजे.

कानू करणे व त्या प्रसिध्द व मंजूर करणें याबाबद रीति.

(२) कानू प्रसिध्द करणें त्या श्रीमन्महाराज सरकार कोल्हापूर स्टेट ग्याझिटांत जाहीरनामा प्रसिध्द करून फर्मावतील त्यारीतीने प्रसिध्द केल्या पाहिजेत.

(३) ज्या तारखेस किंवा तारखेनंतर त्या मसुद्याचा विचार करण्यांत येईल ती तारीख लिहून मसुद्याबरोबर एक नोटीस प्रसिध्द केली पाहिजे.

(४) मसुद्याबाबत कोणत्याही मनुष्यानें सदरहूप्रमाणे निर्दिष्ट केलेल्या तारखेपूर्वी हरकत आणिली असेल किंवा सूचना केली

असेल ती कानू करणा-या अधिका-यानें घेऊन तिचा विचार केला पाहिजे.

(५) या नियमनाअन्वयें केलेली कानू श्रीमन्महाराज सरकार यांनी केलेली असल्यास ती कोल्हापूर स्टेट ग्याझिटांत प्रसिध्द केल्यावांचून अमलांत यावयाची नाही.

(६) या नियमनाअन्वयें केलेली म्हणून कोणतीही कानू असेल ती ग्याझिटांत प्रसिध्द होणे हें, ती योग्य रीतीने केली आहे; याविषयीं निरुत्तर पुरावा आहे असें समजावें.

(७) या नियमनावरून दिलेले कानू करण्याचे सर्व अधिकार जसजसें कारण पडेल तसतसें चालविण्याचा अखत्यार आहे.

हुजूर आज्ञेवरून,
आर.व्ही. सबनीस,
दिवाण, निसबत सरकार करवीर.

-००-००-

श्रीमन्महाराज सरकार करवीर यांहीं खाली लिहिलेलें नियमन तारीख माहे जुलई सन १९०८ रोजीं मंजूर केलें व तें सर्व लोकांस जाहीर होण्यासाठीं यावरून प्रसिध्द केलें असे.

बार होणा-या पदार्थांसंबंधीं नियमन आणखी सुधारण्याबाबत नियमन.

हिंदुस्थान सरकारचा ॲक्ट ६ सन १९०८ यास अनुसरून जरूर ते फेरफार करून.

उद्देश. ज्या अर्थी बार होणाऱ्या पदार्थांसंबंधी नियमन आणखी सुधारणें जरूर आहें, त्या अर्थी यावरून खाली लिहिल्याप्रमाणें नियमन ठरविण्यांत येत आहे;

लहान सरनामा, व्याप्ति व लागू असणें.

१) (१) या नियमनास सन १९०८ चें कोल्हापूरचे बार पदार्थांबाबत नियमन असे म्हणावें.

(२) ते सगळ्या करवीर इलाख्यास (पोट जहागिरीसुध्दा) लागू आहे.

`बार होणारा पदार्थ` याची व्याख्या.

२) ह्या नियमनांत, `बार होणारा पदार्थ` ह्या संज्ञेंत कोणताही बार होणारा पदार्थ तयार करण्यासाठींच्या कोणत्याहीं द्रव्याचा व तसाच कोणत्याही बार होणाऱ्या पदार्थांत किंवा तशा पदार्थांने कोणताही बार करण्यासाठीं किंवा करण्याच्या कामीं मदत करण्यासाठीं वापरलेला किंवा वापरण्याचा इरादा असलेला किंवा योग्य केलेला संच, यंत्र, आऊत किंवा सामान याचा, आणि अशा कोणत्याही संचाच्या, यंत्राच्या किंवा आऊताच्या कोणत्याहीं भागाचाही समावेश होतो.

जिवास किंवा मालमत्तेस धोका होण्याजोगा बार करण्याबद्दल शिक्षा.

३) जो कोणताही मनुष्य, गैरकायदेशीर रीतीनें व द्वेषभावानें बार होणाऱ्या पदार्थाच्या योगानें, जिवास धोका होण्याजोगा किंवा मालमत्तेस मोठे नुकसान होण्याजोगा प्रकारचा बार करील त्यास, शरीरास किंवा मालमत्तेस मग कोणतेही नुकसान सरोसर झालेलें असले किंवा नसलें तथापि, जन्मपर्यन्त किंवा त्याहून कमी मुदतीपर्यंत काळे पाण्यावर पाठविण्याची शिक्षा दिली पाहिजे व त्या शिवाय आणखी दंड करण्याचा अधिकार आहे; किंवा पराकाष्ठा दहा वर्षांपर्यंत कैदेची शिक्षा दिली पाहिजे व त्याशिवाय आणखी दंड करण्याचा अधिकार आहे.

४) जो कोणताही मनुष्य, गैर कायदेशीर रीतीनें व द्वेषभावानें -

अ) जिवास धोका होण्याजोगा किंवा मालमत्तेस मोठें नुकसान होण्याजोग्या प्रकारचा बार करवीर इलाख्यांत, बार होणाऱ्या पदार्थाच्या योगानें करण्याच्या इराद्यानें कोणतेहीं कृत्य करील किंवा बार होणाऱ्या पदार्थाच्या योगानें करण्यासाठी संगनमत करील; किंवा

जिवास अगर मालमत्तेस धोक्यांत घालण्याच्या इराद्यानें बार करण्याचा प्रयत्न करण्याबद्दल किंवा बारी पदार्थ तयार करण्याबद्दल किंवा ठेवण्याबद्दल शिक्षा.

ब) करवीर इलाख्यांत कोणत्याही बार होणाऱ्या पदार्थाच्या योगानें जिवास धोक्यांत घालण्याच्या किंवा मालमत्तेस मोठे नुकसान करण्याच्या इराद्यानें किंवा दुसऱ्या कोणत्याही मनुष्यास करवीर इलाख्यांत त्या पदार्थाच्या योगानें जिवास धोक्यांत घालता यावें किंवा मालमत्तेस मोठें नुकसान करतां यावें या इराद्यानें तो बार होणारा पदार्थ तयार करील किंवा आपल्या कब्ज्यांत अगर आपल्या निर्बंधाखाली ठेवील,

त्यास, कोणताही बार मग झाला किंवा न झाला तथापि व शरीरास किंवा मालमत्तेस कोणतेही नुकसान खरोखर झालेलें असलें किंवा नसलें तथापि, पराकाष्ठा वीस वर्षेपर्यंत काळे पाण्यावर पाठविण्याची शिक्षा दिली पाहिजे व त्याशिवाय आणखी दंड करण्याचा अधिकार आहे, किंवा पराकाष्ठा सात वर्षेपर्यंत कैदेची शिक्षा दिली पाहिजे व त्याशिवाय आणखी दंड करण्याचा अधिकार आहे.

५) कोणताही मनुष्य कोणताही बार होणारा पदार्थ तयार करील किंवा समजून उमजून आपल्या कब्ज्यांत किंवा निर्बन्धाखाली ठेवील व सदरहू पदार्थ तो तयार करीत आहे किंवा

वहीम येण्याजोग्या प्रसंगी बारी पदार्थ तयार करण्याबद्दल किंवा कब्जात ठेवण्याबद्दल शिक्षा.

आपल्या कब्जांत किंवा निर्बंधाखाली ठेवीत आहे तो कायदेशीर कारणासाठी नाहीं असा वाजवी वहीम येण्याजोगें ह्वाळ असतील तेंव्हा, त्या मनुष्यास, तो पदार्थ कायदेशीर कारणासाठीं आपण तयार केला किंवा आपल्या कब्जांत किंवा निर्बंधाखाली ठेविला असें तो शाबित करू शकला नाहीं तर, पराकाष्ठा चौदा वर्षेपर्यंत काळे पाण्यावर पाठविण्याची शिक्षा दिली पाहिजे व त्याशिवाय आणखी दंड करण्याचा अधिकार आहे, किंवा पराकाष्ठा पांच वर्षेपर्यंत कैदेची शिक्षा दिली पाहिजे व त्याशिवाय आणखी दंड करण्याचा अधिकार आहे.

६) जो कोणताही मनुष्य, पैसा पुरवून किंवा पैशासाठी याचना करून, घरवाडा देऊन, सामान पुरवून, किंवा इतर कोणत्याहीं रीतीने, ह्या आक्टाखालील कोणताही अपराध घडवून आणील किंवा तो करण्यास मसलत देईल, मदत करील, साह्य करील, किंवा सामील होईल त्यांस, त्या अपराधाबद्दल ठरविलेली शिक्षा दिली पाहिजे.

साह्य करणारांस शिक्षा.

७) कोणत्याही कोर्टाने, श्रीमन्महाराज सरकार यांच्या संमतीवाचून या आक्टाविरूध्द केलेल्या अपराधाबद्दल कोणत्याही मनुष्याचा इन्साफ करण्यास लागतां कामा नये.

अपराधाचा इन्साफ करण्यास प्रतिबंध.

हुजूर आज्ञेवरून,

आर.व्ही. सबनीस,
दिवाण निसबत सरकार करवीर.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड. २३, नं. ३८,
पृ.क्र. १९७ ते १९८.

१७ सप्टेंबर, १९१०.

सरकारी जाहिराती वगैरे.

जाहीरनामा.

तारीख १० सप्टेंबर १९१०.

नंबर १३ - क्रिमिनल इन्व्हेस्टिगेशन खात्याची स्थापना केल्यावेळीं त्या खात्याकडे जें काम सोंपविण्यांत आलें होतें तें बरेंच वाढले असल्यानें व शिवाय डिस्ट्रिक्ट पोलीसांकडून होणाऱ्या कामांपैकीं काही महत्वाची वगैरें कामें वरचेवर तपासाकरितां सदर खात्याकडें सोंपविण्यांत येत असल्यानें व यानंतरही सोंपविण्यांत यावयाचीं असल्यानें, सदर खातें स्थापन केल्यावेळीं जें एस्टाब्लिमेंट व फोर्स ठरविण्यांत आले होतें तें व त्या खात्याबद्दल सुपरिन्टेंडंट यांस त्यावेळीं दिलेले अधिकार अपुरे आहेत असें वाटल्यावरून फोर्स व अधिकार वाढविण्यांत आले आहेत ते :

पोलीस फोर्स.

१) पूर्वीच्या फोर्सांऐवजी खाली लिहिलेले फोर्स कायम करण्यांत आले आहेत :

संख्या.	हुद्दा.	दरमहा पगार.	दरमहा भत्ता.	एकूण आकार.
१	फौजदार	३०	१०	४०
१	जमादार वर्ग १	२०	-	२०
२	जमादार वर्ग २	१५	-	३०
१	हवलदार	१४	-	१४
२	हवलदार	१३	-	२६
२	नाईक वर्ग १	१२	-	२४
२	नाईक वर्ग २	१०	-	२०
१०	शिपाई वर्ग १	९	-	९०
१४	शिपाई वर्ग २	८	-	११२
१५	शिपाई वर्ग ३	७	-	१०५
५०				४८१.

याशिवाय सुपरिन्टेंडंट व स्पेशल पोलीस ऑफीसर यांजबद्दल पूर्वी ठरविण्यांत आलें आहे त्यांत फेरबदल केलेला नाहीं.

या खात्यांतील लोकांस कायमपणें आजवर भत्ता होता तो आतां पगार वाढविलें असल्यानें यानंतर मिळणें नाहीं. कामगारीस गेल्यावेळीं मात्र नियमाप्रमाणें भत्ता त्यांस यापुढें मिळणें आहे तो खाली लिहिल्याप्रमाणें -

दररोजच्या कामगारीस.

	इलाख्यांत	परइलाख्यांत
जमादार ते नाईकापर्यंत	६ ३	६ ५
शिपाई यांस	६ २	६ ३

२ अधिकाराबाबत.

सी.आय.डी. सुपरिन्टेंडेंट यांस पूर्वी जे अधिकार दिले आहेत, त्याखेरीज आणखी अधिकार देण्यांत आले आहेत ते -

१) जमादारांपैकीं कारणपरत्वें कोणास फौजदाराचे अधिकार देऊन त्यांजकडून सदरचें काम घेणेचा.

२) फौर्स पैकीं हुद्दे कायम ठेऊन, त्यांत पगार सेव्हिंग करणें व पुरा पगार करणें; मात्र ही तजवीज हुजूर मंजुरीनें करण्याची आहे.

३) सदर खात्यांतील लोकांस कसुरीबद्दल वगैरे दंड करण्याचा अधिकार रावसाहेब चीफ पोलीस यांस त्यांचे खात्यांतील लोकांबद्दल असल्याप्रमाणें.

४) प्रसंगविशेषीं डिस्ट्रिक्ट पोलीसमधील लोकाची मदत मागण्याचा व त्यांस परभारें कामगाऱ्या सांगण्याचा, परंतु तशी कामगारी कोणास सांगितली तर त्याबद्दल ताबडतोब रावसाहेब चीफ पोलीस यांस सुपरिन्टेंडेंट यांजकडून कळविण्यांत यावें व कामगारीकडें त्या इसमाची किती दिवस जरूर लागेल तेंही त्याचवेळीं कळविण्यांत यावें. अशा लोकांस शिक्षा करण्याची जरूरी दिसल्यास हुजूरची मंजुरी घेतली पाहिजे.

५) अराजक चळवळी व तत्संबंधी हरएक गुन्ह्यांची चौकशी हातीं घेऊन योग्य कोर्टांत कज्जे दाखल करण्याचें पोलीसांस कायद्यानें असलेले सर्व अधिकार क्रिमिनल इन्व्हेस्टिगेशन डिपार्टमेंटकडे करवीर इलाख्याचे सर्व स्थळसीमेंत देण्यांत आलें आहेत.

या हुकुमाचा अमल तारीख १२ माहे आगस्ट सन १९१० पासून होण्याचा आहे.

सदरहूबद्दल हुजूरून नंबर ३, तारीख १२ माहे आगस्ट सन १९१० इसवीचें आज्ञेंत आलें आहे.

आर.व्ही. सबनीस,

७

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड २३, नं. ५२,
पृ.क्र. २९४.

२४ डिसेंबर १९१०.

जाहीरनामा.

तारीख २३ डिसेंबर १९१०.

नंबर ३७ - तमाम लोकांस कळावयाकरितां प्रसिध्द करण्यांत येतें कीं, हल्लीं जरी व्यापाराचा हंगाम सुरू झाला आहे, तरी शाहुपुरींत मालाच्या गाड्या परगांवांहुन नेहमीप्रमाणें येत नसून, त्या पोलीस खात्याकडून सदर ठिकाणीं येणारें मालाच्या गाड्या वेठीस धरण्यांत येत असल्याची बातमी आसपासच्या गांवी पसरून तेथील लोकांची याप्रमाणें समजूत झाली असल्यानें, गाड्या येण्याचे प्रमाण कमी झालें असल्याचें समजून आले व असें झालें असतां व्यापारास धोका बसून, व्यापाऱ्यांचें व लोकांचें नुकसान होण्याचा संभव आहे. हें ध्यानीं आणून हुजूरून शाहुपुरींत येणाऱ्या कोणत्याही प्रकारच्या मालाच्या गाड्या पोलीस लोकांकडून अगर इतर लोकांकडून मुळींच धरण्यात येत जाऊं नयेत अशाबद्दल कि.आ. नंबर ८६६, तारीख १९ माहे डिसेंबर सन १९१० चा हुकूम झाला असून, त्याबद्दल सर्व लोकांस कळावयाकरितां ग्याझिटमध्यें प्रसिध्द करण्याबद्दल फर्माविण्यांत आलें आहे. तरी यापुढें शाहुपुरींत येणाऱ्या मालाच्या कोणत्याही गाड्या पोलीस अगर इतर कोणाकडून धरल्या जाणार नाहींत. पोलीसखेरीज इतर कित्येक लोक गाडीवानांस धाक दपडशा दाखवून त्यांजकडून पैसे घेत असल्याचेंही हुजूरचे नजरेस आलें आहे, तरी यापुढें तसें झाल्याचें नजरेस आल्यास त्याबद्दलही सक्त विचार केला जाईल. हुजूर हुकुमाविरूध्द पोलीस अगर इतर कोणाकडून वर्तन झाल्यास त्याबद्दल रावसाहेब डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेट इलाखा करवीर अगर सिटी माजिस्ट्रेट यांजकडे अर्ज करून दाद मागावी.

आर.आर. शिरगांवकर,
हें. दिवाण सरकार, करवीर.

८

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड २४, नं.७,
पृ.क्र. ४४, ४५.

१८ फेब्रुवारी १९११.

किरकोळ जाहिराती, नेमणुका वगैरे.

क्रिमिनल इन्व्हेस्टिगेशन डिपार्टमेंट इलाखा कोल्हापूर यांजकडून -

या इलाख्यांतील अराजक लोकासंबधानें सदर खात्याकडून तपास झाल्याप्रमाणें खटले करण्यांत आलेल्या गुन्हेगार लोकांचा इन्साफ मे. किंकेड साहेब बहादूर स्पेशल सेशन्स जज्ज यांचे कोर्टांत होऊन आरोपीस शिक्षा झाल्या. तपासांत समजून आलेल्या हकिकतीबद्दल ब्रिटिश मुलखांत वगैरे आणखी तपास होण्याकरितां मे. वालिंजर साहेब बहादूर पोलीस सुपरिंटेंडेंट याची स्पेशल ड्युटीवर नेक नामदार मुंबई सरकारांतून इकडे नेमणूक झाली होती व त्यांस सर्व प्रकारची मदत देण्यास श्रीमन्महाराज छत्रपति साहेब सरकार करवीर यांनीं आज्ञेंत आणिल्याप्रमाणें तशी मदत इकडून देण्यांत आली. येथील माजी पोलिटिकल एजंट मे. कर्नल फेरीस साहेब बहादूर यांचा खून करण्याचा काही लोकांनी प्रयत्न केला होता, त्यांतील बॉंबचा तांब्या, रिव्हाल्वर, पिस्तुलें वगैरे हत्यारें ज्युनियर कुलंदवाड संस्थानचे हद्दीत सापडलीं. त्या बाबतीत केलेल्या मदतीबद्दल इकडील लोकांस लायसीचे मार्क व नक्त रुपयें बक्षीस देण्याची शिफारस झाल्याप्रमाणें नेक नामदार मुंबई सरकारचे मंजुरीनें मेहरबान मेजर वुडहौस साहेब बहादूर पोलिटिकल एजंट कोल्हापूर यांनीं तारीख २९ जून सन १९१० इसवी रोजीं येथील रेसिडेन्सींत दरबार भरवून इकडील लोकांस सर्टिफिकिटें व बक्षिसा दिल्या त्यांचा तपशील -

१) पोलीस इन्सपेक्टर मि. विष्णु सखाराम टेंबुलकर, स्पेशल पोलीस ऑफीसर यांस ७० मार्कांचें सर्टिफिकीट आणि ४० रुपये नक्त.

२) पोलीस जमादार नारायण आप्पाजी कामत, यांस ७० मार्कांचे सर्टिफिकिट आणि २५ रुपये नक्त.

३) पोलीस नाईक रामा मेरू शेळके, यांस ३५ मार्कांचें सर्टिफिकिट व ९ रुपये नक्त.

४) पोलीस लास नाईक कृष्णा सुबराव मोरबाळे यांस ३५ मार्कांचें सर्टिफिकिट व ९ रुपये नक्त.

५) पोलीस शिपाई वर्ग २ केशव गोपाळ यादव, यांस ३५ मार्कांचें सर्टिफिकिट व ९ रुपये नक्त.

६) पोलीस शिपाई वर्ग १ कृष्णा बाबाजी माणगांवर, यांस ३५ मार्कांचें सर्टिफिकिट व ९ रुपये नक्त.

७) पोलीस शिपाई वर्ग २ नायकू काळू आरडे, यांस ३५ मार्कांचे सर्टिफिकीट व ९ रुपये नक्त.

८) पोलीस शिपाई वर्ग ३ आबा न्हनू काजी, यांस ३५ मार्कांचें सर्टिफिकीट व ९ रुपये नक्त.

सदर प्रसंगी केलेल्या भाषणांत " या खात्यांतील लोकांनी केलेल्या कामगिरीविषयी मुंबई सरकार खुष झाले असून ते इकडील पोलीस खात्याची तारीफ करीत आहेत; हें करवीर दरबारचे पोलीसास मोठें भूषण आहे " असें में. पोलिटिकल एजंट साहेब यांनीं जाहीर केले.

या दरबारांत सदर खात्याचे पोलीस सुपरिंटेंडेंट मि. डी.सी. फरन्यांडीस साहेब यांस नेक नामदार मुंबई सरकारांनी पाठविलेली सोन्याच्या मुलाम्याचे म्यानांतील एक तलवार मेहेरबान पोलिटिकल एजंट साहेब बहादूर यांनी नजर केली. त्या तलवारीवर "Presented to Mr. D.C. Fernandes, Criminal Investigation Department Kolhapur State by the Government of Bombay 1910". अशी अक्षरे खोदलेली आहेत. ही तलवार

नजर करितांना मे. पोलिटिकल एजंट साहेब यांनीं मि. फर्न्यांडीस यांस हिंदुस्थानातील हत्यारांचे कायद्यांची माफी देण्यात आली आहे असें जाहीर केले.

वरील हकीकत करवीर सरकारचे ग्याझिटांत प्रसिध्द करण्यांत यावी अशाबद्दल हुजूर सरकारचा ठराव नंबर २५३, चा झाल्या आधारें इकडे पो.आवक नंबर ३५, तारीख २७ माहे डिसेंबर सन १९१० इसवीचे आज्ञेंत आल्यावरून प्रसिध्द करण्यांत येत आहे.

मुक्काम कोल्हापूर तारीख १४ फेब्रुवारी १९११.

डी.सी. फर्न्यांडीस,

पोलीस सुप. सी.आय.डी.इलाखा.

The Kolhapur State Gazette.
Vol. 24, No. 32.
pp. 34 to 37.

12th August, 1911.
Part-IV.

JUDICIAL DEPARTMENT.

Rules for the proper working of the subordinate Civil Courts in the Kolhapur state.

I) The quantity of work which each court has to dispose of in the courts of a year :

(a) 1) Number of regular suits;

2) Number of Darkhasts;

3) Number of miscellaneous Judicial proceedings.

4) The quality of work mentioned in each of the above sub-heads (1), (2) and (3);

(b) Contested or ex-parti.

Long cases.

1) Suits relating to immoveable property;

2) Account suits and mercantile suits;

3) Bond suits;

4) Suits of the nature of small causes;

5) Darkhasts in which oral or documentary evidence has to be recorded, for passing final orders;

6) Darkhasts in which no such evidence has to be recorded;

7) Miscellaneous judicial proceedings; e.g. those in the matter of raising attachments, restoration of lost possession, obtruction to possession, pauper suits, and c. in which evidence has to be recorded;

8) Proceedings in which no such evidence has to be recorded;

9) Criminal or compensation proceedings arising out of regular civil proceedings;

10) Administrative orders, Inspection reports, and order reports made by the Judge.

II) Day's work of a sub-judge :

(a) In open court;

1) In framing issues;

2) In passing instructory orders, e.g. joining or striking out parties, amending or rejecting plaints, in the matter of maps, commissions, temporary stay orders, injunctions, and c.

3) Examination of witnesses and recording of oral evidence in open court;

4) Pleader's summing up of cases on conclusion of evidence;

5) Readings of judgements or orders on open court;

(b) In chambers or at home :—

1) Perusal of papers in matters to be taken up in open court;
2) Writing of judgements and orders;
3) Writing of administrative and non-judicial reports and monthly and order returns;
4) Inspection of the work of the establishment.

III) Working hours of a Judge in open court : Five hours. From 11 A.M. to 2 P.M.; one hour's rest; and From 3 P.M. to 5 P.M.;

IV) A sub-ordinate Judge is generally able to finish the evidence of six to twelve witnesses a day in long causes; (I.(b) 1 and 2) according to the length of the examination of each witness; and of about 10 to 20 witnesses on ex-parte proceedings and suits of small causes; the first two days of the week should generally be allotted to small cause work, the next three days being set apart for long causes exclusively, taking care that the first two days too, have long cause work, if the small cause work is insufficient. Saturday the last day of the week should generally be set apart from framing issues and disposing of miscellaneous judicial

matters. Under this arrangement it will be found that a Judge should be able to dispose of about 40 to 60 ex-parte and small cause cases and about 20 to 30 long cause cases a month. The heavyness or lightness of a case can well be determined by the number of witnesses examined and the length of their examination and the number of exhibits in the case, and the sufficiency or otherwise of the work of the court for the Judge can be tolerably judged under this test.

V) Inquiries and returns to test the efficiency of a court's works :- Monthly returns, six monthly returns, and yearly returns.

The following conditions should be borne in mind in examining the returns submitted by sub-ordinate courts :-

a) The average monthly disposals according to the standard laid down in IV.

b) In cases demanding urgent enquiry or showing unsatisfactory results, inquiry should be made as to daily average of the unsatisfactory month under the test laid down in IV.

VI) The business of a court is kept in proper working order by sending out higher officers to inspect the work of a sub-ordinate court at least once in two

years if not yearly, and bringing the defects to the notice of the Chief Judge and reporting them to the Huzur when necessary.

Rules for the proper working of the establishment of a sub-court.

1) The Subordinate Judge in consultation with the Nazir should make a proper and fair distribution of the work of the establishment. Each Cleark should be apprised of the portion of the work to be assigned to him and after hearing his objections and those of other clearks, he should pass final written orders in the matter.

2) The cleark of the court or the Head clerk is the person primarily responsible to see that each member of the establishment does his work neatly and carefully without slovenliness and without remaining in arrears.

3) The Subordinate Judge should submit a quarterly report to the Chief Judge in relation to the following matters :—

(A) a) Whether the attendance of the establishment was regular and punctual ?

b) How many members were on causal or other leave ? What arrangements were made to have their work done and brought upto date ?

c) Whether there was any change in the distribution of the work with what improvements and advantages ?

(B) a) Whether the work assigned to each member was done neatly, carefully and without slovenliness upto date ? If not,

b) What steps were taken to bring the work to the right level, and what punishment to the defaulting member or members ?

c) Whether there was any other matter of importance connected with the office, to be reported ?

(C) The results of the inspection of the work of the process serving and executing establishment.

4) (a) The Nazir or a high grade reliable Karkun should be sent to execute decrees relating to immoveable property in important cases.

(b) A panchnama of the market value of immoveable property should to be sold, should be made to serve as a guide to the court confirming the sale, whether the auction price was not quite disproportionate to the market value, and whether that fact should be taken into consideration on determining the regularity or otherwise of the proceedings.

(c) Every bailiff is bound to find out for himself the person on whom the process is to be served without the aid of a pointer out. Such a responsibility on the bailiff reduces the number of process that are frequently returned unserved for want of a pointer out.

(d) In the case of persons on whom the process is served by affixing a copy of the summons on the other door of the house in which that person last resided, it is the duty of the sub-judge to declare whether the summons was lawfully served.

(e) Summons should not be returned unserved on the ground that the witness to be served, changed his residence. The bailiff must find out whether the change is within his beat and if so, serve the summons at the changed place.

5) Bailiff should be of two grades :-

1) Superior, and

2) Inferior.

The Process work can also be divided into two classes :-

a) Execution :- Such a executive warrants in general warrants of attachment, sales of moveable and immoveable property, and c.

b) Service :- Such as summonses, notices, proclamations and warrants of arrest of persons.

Superior bailiffs should as far as possible, be entrusted with execution work and inferior bailiffs with service work.

Grade (1) shall comprise the Nazir and clearks entrusted with execution work and

Grade (2) shall comprise peons.

T. Patil

By order,
K. Gaikwad,
Huzur Chitnis.

J.O.
120
- - - - -
20-6-11.

The above rules shall come into form : the date of their publication.

V.B. GOKHALE,
Acting Chief Judge.

12th August, 1911.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड. २८, नं. २२,
पृ.क्र. १६३.

२९ मे १९१५.

पोलीस खातें.

जाहीरनामा.

तारीख २७ मे १९१५ इ.

प्रसिध्द करण्यांत येते कीं, इलाखे मजकूरीं हल्लीं मोठमोठया कुस्त्याचीं मैदानें होतात, तेथे बंदोबस्ताकरिता ड्रेस केलेले पोलीस लोक जातात, परंतु कारणपरत्वें बिनड्रेसी लोक पाठविण्याची जरूर पडल्यास त्यास अडचण येते, सबब यापुढें टिकीट लावून कुस्त्या करण्यांत येतील त्यावेळीं ५ पास चीफ पोलीस ऑफिसर इलाखा करवीर यांजकडे मिळण्याबद्दल मे. चीफ पोलीस ऑफिसर साहेब इलाखा करवीर यांजकडून हुजुरास हु.जा.नं. ५, तारीख २३ जानेवारी १९१५ नें विज्ञीत करण्यांत आल्यावरून सदरप्रमाणें ५ पास देण्याबद्दल हुजूर ठराव नंबर १३४, पो.आ. २५९, तारीख ४ फेब्रुवारी १९१५ नें आज्ञेत आले आहे, तरी सदरप्रमाणें कुस्त्याचे चालक व म्यानेजर यांनीं तजवीज ठेवावीं व पोलीस ठाणे स्वाधीन असणारे अमलदाराचे हद्दींत कुस्त्या होतील त्यानें योग्य-वेळीं पास गेले किंवा नाहीं, त्याजवर नजर पुरविण्याची असून तजवीज करण्याची आहे.

विष्णु सखाराम,
अ.चीफ पो.ऑफिसर इ. करवीर.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३२,
पृ.क्र. ८९.

२८ जून १९१९.

वट नंबर ४ ए.

चीफ पोलीस ऑफिसर इलाखा करवीर यांजकडून.

तारीख २६ जून १९१९ इसवी.

गांव गन्नानिहाय तिकीटें लावून कुस्त्या होतात, त्याचवेळी लोकांचा जमाव बराच जमलेला असतो; परंतु त्याची दखलगिरी आगाऊ पोलीस स्टेशन अमलदारास वगैरे असत नाहीं, त्यामुळे बंदोबस्ताची बरोबर तजवीज होणेस अडचण पडते. कुस्त्या होण्यापूर्वी तारीख नेमून पोलीस स्टेशनचे अमलदारास कळवून त्यांची परवानगी गांवकामगार यास लावून नंतर कुस्त्या होत असाव्या, म्हणजे बंदोबस्ताचे कामी सोईचें होणार असून तंटा मारामारी होणार नाहीं, म्हणून हुजूर हुकमाआधारें पूर्वी जाहीरनामा नंबर ११, सन १९०२ चा व जाहीरनामा नंबर १, सन १९१२ चे प्रसिध्द झाले असून त्याप्रमाणें अंमल बरोबर होत नाहीं, असे नजरेस आल्यावरून पुन्हा या बाबतींत हुजूरपर्यंत काम चालून सदरहू हुकूम ग्याझिटींत प्रसिध्द करण्याबद्दल हुजूर ठराव नंबर ६४, पो.आ. नंबर १९४, तारीख १९ माहे नोव्हेंबर सन १९१८ चें आज्ञेंत आल्यावरून तुम्हास हुकूम देण्यांत येतो कीं, तिकीटें लावून कोणासही कुस्त्या करणेच्या असतील तर त्यांनीं अगोदर तारीख नेमून तुम्हास कळवून, तुमची परवानगी लेखी घेऊन, नंतर नेमिल्या तारखेस कुस्त्या करणेच्या आहेत व तुम्हाकडे तारीख नेमून लोक परवानगी मागतील त्याप्रमाणे तुम्ही परवानगी देऊन गांवकामगारास हुकूम पाठविल्यावर कुस्त्या होणेच्या आहेत. आणि कुस्त्याचे ठिकाणी तुम्ही स्वत: अगर हाताखालील पोलीस लोक पाठवून कायद्याप्रमाणें बंदोबस्त ठेवण्याचा आहे. तुमचे परवानगीखेरीज हुकमाविरूध्द कोणी वर्तन करील तर त्याजवर हुकूम तोडल्याबद्दल काम चालविण्याची तजवीज कायद्यास अनुसरून करावी.

डी.सी. फर्नान्डेस,
चीफ पोलीस ऑफिसर इ. करवीर.

श्रीधर,
शिरस्तेदार.

११

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३०, नं. ३,
पृ.क्र. १९.

२० जानेवारी १९१६.

जाहीरनामा नंबर ४७.

तारीख १७ जानेवारी १९१७ इ.

माडयाचे वाहनाची तपासणी आजपर्यन्त डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेट यांजकडून होत असे, परंतु ब्रिटिश इलाख्यांतील वहिवाटीस अनुसरून ती आता चिफ पोलीस ऑफिसर यांजकडे देण्याचे मंजूर केलें आहे. मात्र पास देण्यापूर्वी जनावर निरोगी चांगलें मजबूत व बुजरट नाही अशाबद्दल व्हेटरनरी सर्जनकडून तपासणी होऊन तिकडून तें तसे असल्याबद्दल सर्टिफिकेट मिळालेले जनावरांचे वाहनासच पास देण्यांत यावा. म्हणून हुजूरून पो. ठराव नंबर २६०, पो. आ. नंबर ४८९, तारीख १६ माहे डिसेंबर सन १९१६ इ. चें आज्ञेंत आले आहे. त्याप्रमाणें तजवीज व्हावी.

आर. आर. शिरगांवकर,
अ. दिवाण सरकार, करवीर.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड २९, नं. ४७,
पृ.क्र. ३१३ ते ३१६.

१८ नोव्हेंबर, १९१६.

जाहीरनामा.

न्याय खातें.

तारीख १३ नोव्हेंबर १९१६ इ.

करवीर इलाख्यांतील एका किंवा अधिक कोर्टात वकिली करण्याबद्दल सनदा, देण्यासंबंधानें करवीर सरकारच्या गॅझिटमध्ये हुजूर ठराव नंबर १४२, तारीख ३० माहे जुलई सन १९०८ इसवीच्या आधारें तारीख ८ माहे आगस्ट सन १९०८ इसवीच्या अंकांत पान १५८-१५९ यांजवर मे. रावब. दिवाण सरकार करवीर यांच्या सहीने जाहीरनामा प्रसिध्द झाला आहे. त्या अन्वयें खाली लिहिलेल्या लोकांस खाली लिहिल्याप्रमाणें करवीर इलाख्यांतील कोर्टात वकिली करण्याची परवानगी तारीख १ माहे नोव्हेंबर सन १९१६ ते तारीख ३१ माहे आक्टोबर सन १९१७ इसवीं अखेर देण्यांत आली आहे. खालील यादींत ज्यांचीं नांवे नाहींत त्यास सदरची परवानगी देण्यांत आली नाही. असे समजण्याचे आहे नवीन सनदा हुजूर ऑफिसातून ताबडतोब ज्यांच्या त्यास देण्याबद्दलची तजवीज चालू आहे :-

ए) करवीर इलाख्यांतील सर्व कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यात आली ते :

१) मि. गोविंद कृष्ण सोहनी, बी.ए., एलएल.बी.
२) मि. रामचंद्र मोरेश्वर आपटे -,,-
३) मि. श्रीधर वामन बापट -,,-
४) मि. कृष्णाजी अनंत ताम्हणकर -,,-
५) मि. शिवराम कृष्ण सोहनी -,,-
६) मि. मल्हार बळवंत गर्दे -,,-
७) मि. सदाशिव रामचंद्र श्रीखंडे -,,-

८) मि. जनार्दन एकनाथ कुलकर्णी, बी.ए., एलएल.बी.
९) मि. जगन्नाथ रामचंद्र धर्माधिकारी -,,-
१०) मि. शंकर दत्तात्रय कुलकर्णी -,,-
११) मि. माधव नारायण कुलकर्णी -,,-
एकडीकर
१२) मि. रामचंद्र रघुनाथराव सबनीस -,,-
१३) मि. गणेश हरी करमरकर -,,-
१४) मि. खंडेराव गोपाळराव बागल -,,-
१५) मि. वासुदेव राजाराम गुप्ते -,,-
१६) मि. बाळकृष्ण विनायक देशमुख -,,-
१७) मि. गोविंद सखाराम देशमुख बी.ए.
१८) मि. नागेश बाबाजी दिवाण -,,-
१९) मि. भाऊ बळवंत पोतनीस -,,-
२०) मि. सदाशिव काशिनाथ गद्रे -,,-
२१) मि. रामचंद्र निळकंठ कुलकर्णी -,,-
२२) मि. विष्णू व्यंकटेश काळे -,,-
२३) मि. रामचंद्र बाळाजी वसरेगेकर -,,-
२४) मि. विष्णू विनायक जोशी -,,-
२५) मि. लक्ष्मण उर्फ दादाजी नारायण -,,-
२६) फडके
२६) मि. दत्तात्रय धोंडदेव गोखले -,,-
२७) मि. सिताराम रघुनाथ शिरगांवकर -,,-
२८) मि. नारायण सदाशिव आपटे -,,-
२९) मि. कृष्णाजी आप्पाजी पोतनीस -,,-
३०) मि. दत्तात्रय रामचंद्र जोशी -,,-
३१) मि. विनायक नारयण रानडे -,,-
३२) मि. रामचंद्र नारायण पंगू -,,-
३३) मि. बाळाजी गणेश लोखंडे -,,-
३४) मि. लक्ष्मण सदाशिव कुलकर्णी -,,-
दिगवडेकर.
३५) मि. राघवेंद्र अप्पाजी दत्तवाडकर -,,-
३६) मि. वासुदेव रावजी परांडेकर -,,-
३७) मि. वासुदेव महादेव पाचलग -,,-
३८) मि. वासुदेव सखाराम शेवडे -,,-
३९) मि. बाळकृष्ण भिमाजी आसगांवरकर -,,-
४०) मि. रामचंद्र कृष्ण पोतनीस -,,-

४१)	मि. केशव जनार्दन वर्णे	बी.ए.
४२)	मि. कृष्णाराव बाबाजीराव सावंत	-,,-
४३)	मि. सिताराम धोंडो कुलकर्णी यड्रावकर	-,,-
४४)	मि. उध्दव प्रभाकर जोशी	-,,-
४५)	मि. तातोबा रामजी घाडगे	-,,-
४६)	मि. अण्णा धोंडी पाटील	-,,-
४७)	मि. बळवंत नारायण हुपरीकर	-,,-
४८)	मि. बाळकृष्ण भिकाजी नाईक	-,,-
४९)	मि. माधव नारायण डुब्ळ	-,,-
५०)	मि. हरी विनायक सहस्त्रबुध्दे	-,,-
५१)	मि. दत्तो नारायण किणीकर	-,,-
५२)	मि. कृष्णाजी हरी सहस्त्रबुध्दे	-,,-
५३)	मि. राघवेंद्र हरी घाटगे	-,,-
५४)	मि. शंकराप्पा नागाप्पा बुटाले	-,,-
५५)	मि. यशवंत सिताराम आगासे	-,,-
५६)	मि. दत्तात्रय कलावंत कोडोलीकर	-,,-
५७)	मि. दत्तात्रय लिंगो लोकूरकर	-,,-
५८)	मि. बाळकृष्ण रघुनाथ तेंडूलकर	-,,-
५९)	मि. नारायणराव बाबाजीराव सावंत	-,,-
६०)	मि. विठ्ठल विश्वनाथरानडे	-,,-
६१)	मि. विठ्ठल सखाराम कुंभोजकर	-,,-
६२)	मि. विनायक वामन फडके	-,,-
६३)	मि. बळवंत रघुनाथ आफडे	-,,-
६४)	मि. पांडुरंग बाळकृष्ण टोपकर	-,,-
६५)	मि. रामकृष्ण बाळाजी कोडोलीकर	-,,-
६६)	मि. दत्तात्रय व्यंकटेश पुराणिक	-,,-
६७)	मि. दुर्गाराम रामचंद्र सबनीस	-,,-
६८)	मि. परशराम रामचंद्र म्हैसकर	-,,-
६९)	मि. श्रीधर मल्हार सुखठाणेकर	-,,-
७०)	मि. सिताराम बळवंत गोलिवडेकर	-,,-
७१)	मि. राघवेंद्र अप्पाजी एकसंबेकर	-,,-
७२)	मि. बाबाजी पांडुरंग वालवालकर	-,,-
७३)	मि. गणेश रामचंद्र दिक्षित	-,,-
७४)	मि. कृष्णाजी अण्णाजी जोशी कुंभोजकर	-,,-

७५) मि. रामचंद्र गणेश हरळीकर बी.ए.
७६) मि. रामचंद्र विठ्ठल तळाशीकर -,,-
७७) मि. भिमराव दत्तात्रय हरोलीकर -,,-
७८) मि. गणेश विश्राम वायंगणकर -,,-
७९) मि. गोपाळ कृष्ण सोहनी -,,-
८०) मि. बाळाजी दत्तो शेंकदार -,,-

बी) हुजूर कोर्ट व डि. जज्य कोर्ट यांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते :-

१. मि. गोपाळ नारायण दाभोळकर.

सी) हुजूर कोर्ट खेरीज बाकी करवीर इलाख्यांतील सर्व कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. परशराम मुरलीधर दामले.

डी) करवीर मुनसिफ कोर्ट व अपील कोर्ट यांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. दत्तात्रय गणेश रेंदाळकर.

इ) करवीर मुनसिफ कोर्ट व करवीर इलाख्यांतील सर्व मुलकी व फौजदारी कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. दत्तात्रय वासुदेव गोखले.

एफ) सर्व फौजदारी कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. रघुनाथ भगवंत तेंडुलकर.

जी) राधानगरी महालकरी कोर्ट व हुजूर कोर्टासुध्दां सर्व मुलकी व फौजदारी कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. जगन्नाथ सूर्याची ठाकूर.

एच) गडहिंग्लज मुनसिफ कोर्ट व राधानागरी महालकरी कोर्ट यांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. विराप्पा गुरसिध्दाप्पा गाडवी.

आय) सदर अमीन व करवीर मुनसिफ कोर्ट व मे. पटणकर यांचे मुनसिफ कोर्ट यांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. रामचंद्र केशव टिकेकर.

जे) गडईग्लज मुनसिफ कोर्ट व कटकोळ महालकरी कोर्ट यांत वकिली करणेची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. बसनगौंडा आडव्याप्पा जकाते.

के) गडईग्लज मुनसिफ कोर्टात वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१) मि. विराप्पा अप्पया यदरे.
२) मि. रामचंद्र नरहर सोहनी.
३) मि. माधवराव यशवंतराव देसाई.
४) मि. जनार्दन माऊ कुलकर्णी.
५) मि. शिवराम आत्माराम मुरगुडकर.
६) मि. यशवंत गोपाळ बेकनाळकर.
७) मि. महमंद हुसेन चिकोडीकर.
८) मि. वामन रामचंद्र पंडीत.
९) मि. खंडो गणेश गद्रे.
१०) मि. दत्तात्रय व्यंकटेश अंकलीकर.
११) मि. शंकर रावजी कुलकर्णी.
१२) मि. शंकर विष्णू ठाकूर.
१३) मि. विष्णू वामन पाटक.
१४) मि. वासुदेव गुंडो कट्टी.
१५) मि. गोपाळ भिकाजी बेकनाळकर.
१६) मि. सिदापा गुराप्पा दुंडगे.
१७) मि. श्रीधर बाळकृष्ण देशपांडे.

एल्) शिरोळ मुनसिफ कोर्टात वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. हुसेन दादाभाई जमादार.
२. मि. रामचंद्र हरी गबाळे.
३. मि. नरहर सखाराम यळगुडकर.
४. मि. दादा बाबगौंड पाटील.

५. मि. दादो लक्ष्मण फडणीस.
६. मि. शिवगौंडा पिरगौंडा पाटील.
७. मि. मोरो रामचंद्र कुलकर्णी.
८. मि. दत्तो बाळाजी आडके.
९. मि. रामचंद्र हणमंत रावळ.
१०. मि. तात्या विराप्पा किणीगे.
११. मि. दामोधर यशवंत फडणीस.
१२. मि. कृष्णाजी विनायक पटवर्धन.
१३. मि. हरी दामोदर हातकणंगलेकर.
१४. मि. कृष्णराव दाजीराव माने.

एम्) करवीर मुनसिफ कोर्टात वकिली करण्याची परवानगी देण्यात आली ते -

१. मि. वासुदेव बाळाजी कोडोलकर.
२. मि. गोपाळ आण्णाजी फडणीस.
३. मि. चिंतो बाळाजी गद्रे.
४. मि. राजाराम माऊ कुलकर्णी, ठाणेकर.
५. मि. दत्तो पांडुरंग दळवी.
६. मि. श्रीधर मोरेश्वर जोशी.
७. मि. वामन विष्णू यळगूडकर.
८. मि. गणेश सखाराम शेवडे.
९. मि. विश्वनाथ राजाराम फडणीस.
१०. मि. दादोबा जिवबा मोसले.
११. मि. दत्तात्रय बाळकृष्ण कुलकर्णी.
१२. मि. शंकर महादेव नागपूरकर.
१३. मि. हरी रघुनाथ पस्ळकर.
१४. मि. केशव सदाशीव नागनुरकर.
१५. मि. नारायण राजाराम कणेरीकर.

एन्) कटकोळ महालकरी कोर्टात वकिली करण्याची परवानगी देण्यात आली ते -

१. मि. रुद्रो देवराव देशपांडे.
२. मि. दत्तात्रय सुबराव देशपांडे.
३. मि. अनंत तिमाजी खासनीस.
४. मि. कोठराप्पा सातप्पा बिकाणावर.
५. मि दत्तो कृष्ण मारीहाळकर.
६. मि. कृष्णाजी रामचंद्र मारीहाळकर.

ओ) चनवाड महालकरी कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यात आली ते -

१. मि. विश्वनाथ नारायण सबनीस.
२. मि. भास्कर विठ्ठल जमीनीस.
३. मि. दत्तात्रय बळवंत शेळोणीकर.
४. मि.दत्तात्रय नारायण गोगटे.
५. मि. नारायण रामचंद्र अष्टेकर.
६. मि. वामन सदाशिव अंगलेकर.
७. मि. विष्णू बापुजी अष्टेकर.

पी) राधानगरी महालकरी कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. रामचंद्र वामन शिराळकर.
२. मि. कृष्णाजी जनार्दन बापट.
३. मि. दत्तो पांडूरंग ठाकूर.
४. मि. रघुनाथ बाबाजी कामत.
५. मि. लक्ष्मण सदाशिव लेले.

क्यु) कापशी मुनसिफ कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यात आली ते -

१. मि. वासुदेव रामचंद्र जोशी.
२. मि. हणमंत रुक्मानंद पत्की.
३. मि. दत्तात्रय गोविंद कणंगलेकर.

आर) फक्त हातकणंगले पेटयांत फौजदारी व मुलकी कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. रामचंद्र काशिनाथ पटवर्धन.

एस) मुनसिफ कोर्ट करवीर व मुलकी व फौजदारी कोर्टांत वकिली करण्याची परवानगी देण्यांत आली ते -

१. मि. बाळकृष्ण अनंत जोशी.

येणेप्रमाणें एकशे अठावन्न इसमास वर लिहिल्याप्रमाणें वकिली करण्याची परवानगी सदरी नमूद केल्या मुदतींत देण्यांत आली आहे. यादीपैकीं (ए) रकमेतील नंबर ८० मि. बाळाजी दत्तो शेकदार यांस तारीख १ नोव्हेंबर १९१६ ते १२ नोव्हेंबर १९१६ अखेर फक्त शिरोळ कोर्टाची सनद आहे व तारीख १३ नोव्हेंबर ते ३१ आक्टोबर १९१७ अखेर सर्व कोर्टाची आहे असें समजण्याचें असून याशिवाय मि. गणपत कृष्णाजी कदम यांस करवीर इलाख्यांतील सर्व कोर्टाची सनद तारीख १ नोव्हेंबर १९१६ ते ३१ आक्टोबर १९१७ अखेर १ वर्ष मुदतीची सनद देण्यांत आल्याबद्दल तारीख ४ नोव्हेंबर १९१६ च्या ग्याझेटांत प्रसिध्द झालें आहे, तो हुकूम कायम आहे असे समजण्याचें आहे.

दिवाणी ज्यु. ठराव नंबर ३२३.

हुजूर आज्ञेवरून,
टी.आर. पाटील,
हुजूर चिटणीस.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३०, नं. ३९,
पृ.क्र. ११० ते ११४. १९ सप्टेंबर १९१७.

जाहीरनामा.

तारीख २१ सप्टेंबर १९१७ इसवी.

प्रेसिडेंट कंपलसरी एज्युकेशन कमेटी, कोल्हापूर यांनीं सक्तीचे शिक्षणाबद्दल खाली लिहिलेले नियम तयार केले ते मंजूर करण्यांत आल्याबद्दल हुजूर सरकारचा मु. ठराव नंबर ३४३ चा होऊन लगत मु.आ. नंबर १२३, तारीख ११ माहे सप्टेंबर सन १९१७ इसवीचें आज्ञेंत आल्यावरून प्रसिध्द करण्यांत येत आहे ते:-

सक्तीचे शिक्षणाचा कायदा.

उद्देश:- करवीर इलाख्यांतील आमच्या सर्व प्रजाजनांना लिहिता वाचता येऊन आपली स्थिती ओळखून सुधारण्यास त्यांनीं समर्थ व्हावें म्हणून खाली दिल्याप्रमाणें नियम करण्यांत येत आहेत :—

भाग पहिला.

(संक्षिप्त नांव) :

१) या नियमास सक्तीचे शिक्षणाचे नियम असें म्हणावें.

व्यापकता.

२) हे नियम सर्व करवीर इलाख्यास लागू आहेत असे समजणेचें, परंतू हुजूरास हे नियम करवीर इलाख्याच्या अमूक भागास लागू करू नयेत असें वाटल्यास ग्याझिटांत प्रसिध्द करून ते भाग वगळणेंत येतील.

व्याख्या :—

३) ह्या नियमांतील विषयास किंवा संदर्भास प्रतिकूल नसेल तेव्हां,

अ) आईबाप या शब्दांत:-

१. मूल प्रत्यक्ष ज्यांचे देखरेखी खालीं असा इसम किंवा,

२. मुलाच्या रक्षणाची ज्यांच्यावर जबाबदारी आहे असा पालक या दोन्हींचाही समावेश होतो.

ब) शिक्षणास योग्य वयाची मुलें म्हणजे वयाच्या सातव्या वर्षांपासून पूर्ण चवदा वर्षें होईपर्यन्तची समजण्यांची.

क) शाळा या शब्दाचा अर्थ:-

१. सरकारी शाळा.

२. सरकारनें मदत दिलेली कोणतीही शाळा किंवा,

३. राज्याच्या शिक्षण खात्यानें वेळोंवेळीं परवानगी दिलेली कोणतीही शिक्षण संस्था,

ड) मामलेदार या शब्दांत महालकरी, अव्वल कारकून किंवा वेळोंवेळीं सरकारकडून ज्या अधिकाऱ्यांस मामलेदाराचे अधिकार देण्यांत येतील अशा कोणत्याही अंमलदाराचा समावेश होतो.

ई) ठिकाण या शब्दांत कोणत्याही शहराचा किंवा खेड्याचा समावेश होतो.

भाग दुसरा.

शिक्षणाची सक्ती व तीस माफी

शिक्षणास योग्य वयाची मुलें शाळेत पाठविली पाहिजेत.

४) सर्व आईं बापांनीं आपलीं शिक्षणास योग्य वयाची मुलें शाळेत पाठविली पाहिजेत, परंतु खाली दिलेले कारणांपैकीं कोणत्याही एका कारणांकरितां मुलास शाळेत येण्याची माफी दिली जाईल.

BALASAHEB KHARDEKAR LIBRARY

अपवाद.

५) शिक्षणास योग्य वयाची मुलें शाळेस न पाठविण्यास खालील कारणे पुरी आहेत :

अ) इन्सपेक्टर, असिस्टंट इन्स्पेक्टर, किंवा वेळोवेळीं सरकारांनीं या बाबतीत अधिकार दिलेला दुसरा कोणताही अधिकारी यांजकडून खालील स्वरूपाचा दाखला मिळवित्यास,

१. असे मूल शाळेशिवाय इतर रीतीनें ठरविलेल्या ईयत्तापमाणें शिकत आहे,

२. असें मूल आपण स्वत: घेतलेल्या परीक्षेंत मराठी चौथ्या इयत्तेंत किंवा हुजूर मंजूरीने शाळा खात्याच्या मुख्य अधिकाऱ्यांनी वेळोवेळी ठरविलेल्या दुसऱ्या कोणत्याही ईयत्तेंत पास झाले आहे.

ब) म्हातारपणामुळें अगर दुखण्यामुळे अशक्त झालेल्या आईबापांची शुश्रुषा करण्यास अशा मुलांस जेंव्हा घरीं राहणे भाग असतें;

क) शारीरीक अगर मानसिक कायमच्या वैगुण्यामुळें जेंव्हा असें मूल शिक्षणास अपात्र असतें,

ड) अशा मुलाच्या राहण्याच्या ठिकाणापासून एक मैलाच्या आंत शाळा नसेल तेव्हां,

ई) जेंव्हा शाळा खात्याच्या मुख्य अधिकाऱ्यांनी हुजूर मंजुरीनें दुसरे एखादें कारण ठरविलें असेल तर;

२) पोट कलम (१) याच्या अ (१) रकमेप्रमाणें दाखला मागितल्यास, अ रकमेच्या शेवटच्या भागांत सांगितलेल्या अधिकाऱ्यांनी त्या मुलाबद्दल चौकशी करून दाखला द्यावा:-

भाग तिसरा.

आईबाप व शिक्षणास योग्य वयाचीं मुलें यांचे रजिस्टर.

६) ज्या ठिकाणी सक्तीच्या शिक्षणाची शाळा सुरू करण्याची ठरेल त्या ठिकाणीं शिक्षणास योग्य वयाचे मुलास शाळेत ताबडतोब पाठविलें पाहिजे, असा जाहीरनामा मामलेदार यांनी कालावधी न करितां प्रसिध्द करावा.

७) (१) ज्या ठिकाणीं हा कायदा प्रथम लागू करण्याचे ठरेल त्यांतील शिक्षणास योग्य वयाच्या मुलांची यादी मामलेदारानें, पाटील कुलकर्णी यांच्या मदतीने व जरूर तर शाळा खात्यांतील नोकरांच्या किंवा त्या ठिकाणच्या सभ्य गृहस्थांच्या मदतीनें तयार करावी, ती हा कायदा लागू झाल्यापासून एक महिन्याचे आंत तयार करावी व नंतर प्रत्येक वर्षीं जुलई महिन्यांत तयार करावी, त्या यादीची एक प्रत मामलेदारानें यादी तयार झाल्यापासून दुसऱ्या महिन्याचे अखेरचे आंत त्या ठिकाणांतील शाळांच्या हेडमास्तरांस द्यावी व दुसरी एक प्रत चावडीवर किंवा अन्य प्रमुख स्थळी प्रसिध्दीची तारीख घालून चिटकावावी.

(२) शाळा मास्तरानें ती यादी किंवा तिची एक प्रत शाळा-गृहाच्या दर्शनीय भागीं लावावी.

(३) पोट कलम (२) यांत सांगितलेल्या योग्य योग्य कोष्टकांत, कोणा मुलास माफी दिली असेल तर लिहावी.

(४) पोट कलम (१) यांत सांगितलेली यादी प्रसिध्द केल्यावर त्या ठिकाणी त्याच सालांत नवी मुलें राहण्यास येतील तर पाटील कुलकर्णी यानीं किंवा शाळा मास्तरांनीं मामलेदारास वर्दी द्यावी. मामलेदारास त्या मुलांची नांवें यादींत घालावीं असें वाटल्यास पाटलामार्फत त्या मुलांच्या आईबापास सदर मुलास शाळेत पाठविल्याबद्दल हुकूम करावा.

८) या कायद्याप्रमाणें तयार केलेल्या यादींत नांवे घातल्याबद्दल कोणाला हरकत करणें झाल्यास यादी प्रसिध्द झाल्यापासून तीस दिवसाचे आंत खालील कारणें लिहून अपील करावें:-

अ) आपले मुलांची संख्या बरोबर यादींत घातली नाहीं.

ब) आपले अथवा आपल्या मुलांचें नांव घालण्यास योग्य नसतांना घातलें गेलेलें आहे.

क) आपल्या मुलांपैकीं कांही विविक्षित मुलांना माफी मिळावी म्हणून,

९) (१) रावब. सरसुभे यांचेकडे अगर वेळोंवेळी हुजूरकडून ज्या कामगाराची नेमणूक होईल त्याजकडे वरील (८) कलमाप्रमाणें अपील होण्याचें आहे.

(२) त्यांनीं दिलेला निकाल शेवटचा आहे.

भाग चौथा.

शिक्षा आणि अधिकार.

१०) (१) शिक्षणास योग्य वयाच्या मुलांची यादीची प्रसिध्दि झाल्यापासून तीस दिवसांचे आंत मुलांच्या आईबापांनीं आपलीं मुलें शाळेंत पाठविलीं पाहिजेंत; अथवा जर अपील केलें असेल आणि अपिलांत माफी मिळाली नसेल तर अपीलाचे निकालाची समज मिळाल्यापासून तीस दिवसांचे आंत मुलें शाळेस पाठविली पाहिजेत.

(२) अपील ऐकणाऱ्या अधिकाऱ्यानें अपिलाचे निकालाची समज संबंध असलेल्या हेडमास्तरास द्यावी.

११) शाळेंत येणाऱ्या ठरविलेल्या तारखेपासून सात दिवसांचे आंत जर तीं मुलें शाळेंत न येतील तर सदर शाळेचे हेडमास्तर यांनीं अशा मुलांचीं नांवें व त्यांचे पालकांचीं नांवें मामलेदार यांस कळवावी व तीं मुलें शाळेस येऊ लागेतों पर्यंत त्यांची नांवे प्रत्येक महिन्यास मामलेदार यांस कळवीत असावें.

१२) (१) नियम ११ मध्यें सांगितल्याप्रमाणें मुलांचे नांवांची यादी आलेवर त्यांचे पालकांस मामलेदारानें समन्स काढावें, आणि त्याचें म्हणणें ऐकून घ्यावें व तें सयुक्तिक न दिसल्यास प्रत्येक मुलाबद्दल एक रुपयापर्यंत दंड करावा. हा दंड प्रत्येक महिन्यास मुलें शाळेंत जाईपर्यंत करावा.

(२) ज्या आईबापांना वरीलप्रमाणें दंड झाला असेल त्यांना दंड भरण्यास ते हजर असल्यास त्यांना समक्ष तोंडी सांगावें. अगर जे गैरहजर असतील त्यांना दंड भरण्याबद्दल लेखी नोटीस देण्यांत यावी. मामलेदार यांजकडे नोटीस पोंचल्या पासून ३० दिवसांचे आंत दंड न भरल्यास लॅन्ड रेव्हिन्यूचे नियमाप्रमाणें जंगम जिंदगी जप्त करून, दंडाचा वसूल करावा.

१३) (१) शाळेंत मुलांस घातल्यावर मुलें शाळेंत वेळच्यावेळीं जातात की नाहीं हे पाहणें हें आईबापांचें कर्तव्य समजले जाईल.

(२) तथापि खालीं नमूद केलेल्या कारणांकरितां मुलें शाळेत हजर न राहिली तरी चालेल तीं कारणें.

अ) मूल आजारी असल्यास तें बरे होईपर्यंत.

ब) कुटुंबातील अन्य कोणी आजारी असल्यास व त्याच्या शुश्रुषेसाठी मुलांस घरीं असावें लागल्यास.

क) आईबापाच्या कामाकाजास मुलाच्या मदतीची जरूरी असल्यास जास्तींत जास्ती पंधरा दिवस, परंतु अशाप्रसंगी आईबापांनी शाळा मास्तरास आपला मुलगा हजर राहणार नाहीं असें शक्य तितक्या लवकर कळवावें.

१४) तेराव्या कलमांत सांगितलेल्या प्रसंगाखेरीज अगर पूर्वी परवानगी घेतल्याखेरीज मुलें जर सतत ६ दिवस गैरहजर राहिलीं अगर एका महिन्यांत निरनिराळ्या वेळीं मिळून १५ दिवस गैरहजर राहिलीं तर हेडमास्तर यांनीं चौकशी करावी, व चौकशीअंती जर पालकाचा दोष आहे असें दिसून आलें तर हेडमास्तरांनी मुलांची नांवें त्या मुलांच्या आईबापांची नांवें व ती मुलें किती दिवस गैरहजर होतीं या माहितीचें पत्रक तयार करून पाटलाकडे पाठवावे.

१५) असें पत्रक पाटलाकडे आल्यावर त्यानें योग्य चौकशी करावी आणि ज्या आईबापाचा दोष असेल त्यांना पहिल्या प्रसंगीं ०२ आणेपर्यंत दंड करावा व पुढील प्रत्येक प्रसंगीं १ रुपयापर्यंत दंड करावा. मुलांचे पालक दंड करण्याचे प्रसंगी गैरहजर असतील तर त्यांना तसे कळवावें.

१६) वर सांगितलेल्याप्रमाणें शिक्षा झाल्या तरी आईबाप आपलीं मुलें शाळेस पाठवीत नाहींत व त्यांना मजूरी करण्याकरितां पाठवितात, अगर शेतांत पाठवितात, असें दिसून आल्यास शिक्षा करणारें अधिकाऱ्यांनीं एक रुपयापर्यंत [illegible] पांच रुपयापर्यंत आईबाप [illegible] आईबाप जर हजर नसतील तर त्यांनीं तसे कळवावें.

१७) (१) पाटलानें प्रत्येक महिन्यांत किती दंड व कोण इसमास केला याबद्दल पत्रक करून पुढील महिन्याच्या पंधरा तारखेच्या आंत मामलेदाराकडे पाठवावें.

(२) हें पत्रक दाखल झालेपासून पंधरा दिवसाचे आंत दंड दिला नसल्यास मामलेदारानें लँड रेव्हिन्यूच्या नियमाप्रमाणें जंगम जिंदगी जप्त करून वसूल करावा.

१८) (१) मामलेदार अगर पाटील यांनीं केलेल्या दंडाच्या हुकूमावर अपील चालणार नाहीं; परंतु अनुक्रमें सरसुभे अगर मामलेदार यांजकडे दंडाचा हुकूम केल्यापासून ६० दिवसांचे आंत तपासणी चालेल व तपासणी अखेरची समजणेची आहे.

(२) (अ) मामलेदार यांना आपण होऊन पाटलानें केलेल्या दंडाच्या हुकूमाची तपासणी करण्याचा अधिकार आहे.

(ब) सरसुभे यांनाही मामलेदार यानी केलेल्या दंडाच्या हुकूमाची तपासणी करण्याचा अधिकार आहे, हा तपासणीचा निकाल शेवटचा समजण्याचा आहे.

भाग पांचवा.

इतर बाबी.

१९) या कायद्याप्रमाणें केले जाणारे अपील इतर अर्ज यांस एक आण्याचें कोर्ट फीचें तिकिट लाविलें पाहिजे.

२०) मुलांच्या आईबापांना रकंदर दंड झाला किती व त्यापैकी वसूल किती या संबंधानें तिमाही पत्रक मामलेदार यांणी एज्युकेशनल इन्सपेक्टर यांचे मार्फत पुढील महिन्याचे पंधरा तारखेचे आंत सरसुभे यांजकडे पाठवावें.

२१) मुलांची यादी बिनचूक आली आहे किंवा नाहीं, मुलांना दिलेली माफी या आक्टामध्यें सांगितल्या कारणाकरितां आहे किंवा नाही, व दंड वसूल करण्याची तजवीज ताबडतोब झाली आहे किंवा नाही, या गोष्टीकडे शाळा खात्याच्या अधिकाऱ्यांनीं तपासणीच्यावेळी लक्ष पुरविलें पाहिजे व वर सांगितलेल्या गोष्टी पैकीं कांहीं त्यांच्या नजरेस आल्यास त्यांनी सरसुभे यांजकडे रिपोर्ट केला पाहिजे.

२२) (१) कुलकर्णी यानें शिक्षणाच्या कामीं लागणारी सर्व प्रकारची मदत पाटील यांस केली पाहिजे.

(२) पाटील व कुलकर्णी या कायद्याअन्वयें शिक्षणापुरत्या बाबींत शाळा खात्याचें नोकर समजण्याचें आहेत, तसेच इतर सर्व खात्यांतील नोकरांनीं याकामी शाळा खात्याचें नोकरास या कायद्याची अंमलबजावणी करण्याच्याकामीं हरएक प्रकारची मदत केली पाहिजे.

२३) सरसुभें यांनां या कायद्याप्रमाणें शिक्षणाचें काम योग्यप्रकारें चालण्याकरितां आणखी काही नियम करणें जरूर वाटल्यास त्यांनीं हुजूर आज्ञेनें तसे नियम करण्यास हरकत नाही.

गोपाळ गंगाधर,	एन.पी. भिडे,	बी.व्ही. जाधव,
चिटणीस.	असि. सरसुभे.	अॅ. सरसुभे.

१४

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३१.
पृ.क्र. ११८.

१० ऑगस्ट १९१८.

पोलीस खातें.

वट नंबर.

चीफ पोलीस ऑफिसर इलाखा करवीर यांजकडून:-

इलाखे मजकुरीं गुन्हेगार जातीच्या लोकांची हजरी दररोज पोलीस पाटलाकडे होते. यांतील कांहीं जातीची हजरी माफ केली असून कांहीं कांहीं ठिकाणीं त्यांची अद्यापि हजरी घेण्यांत येते. या हजिरीपासून त्या त्या जातींच्या लोकांची फार गैरसोय होते व इमानाचे धंदेकरून पोट भरण्यास अडचण पडते. ही सर्व अडचण दूर झाली पाहिजे. यासाठी हुकूम देण्यांत येतो कीं - महार, मांग, रामोशी व बेरड या चार जातींच्या लोकांची हजरी बंद करण्यांत यावी. यांतील जे कोणी गुन्ह्यांत सापडून शिक्षा झालेले असतील त्यांना मात्र या हुकुमानें हजरीची माफी नाहीं, म्हणून हुजूरून पो. ठराव नंबर ९, पो,जा. नंबर १५, तारीख १५ माहे जुलई सन १९१८ इसवीचें आर्झेत आलें आहे. त्यांस अनुसरून इकडील खात्यांतून बिनचूक तजवीज रहावी.

तारीख १ आगस्ट १९१८ इ.

डी.सी. फर्नान्डेस,
चीफ पोलीस ऑफिसर इलाखा करवीर.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
सं. ३१.
पृ.क्र. १४०.

२१ सप्टेंबर १९१८.

न्याय खातें.

वट नंबर ७
१९१८

तारीख ३१ आगस्ट १९१८ इ.

हुजूरून पो. ठराव नंबर ३२ चा होऊन पो.जा.नंबर ३४, तारीख २० माहे आगस्ट सन १९१८ ची आज्ञा इकडे झाल्यांत इलाखे मजकुरीं गुन्हेगार जातीच्या लोकांची हजेरी दररोज पोलीस पाटील यांजकडे होते, त्यातील कांही जातींची हजेरी पूर्वींच माफ केली आहे व कांही जातींचीं अद्याप घेण्यांत येतें, या हजेरीपासून त्या त्या जातीच्या लोकांची फारच गैरसोय होते व इमानांचे धंदे करून पोट भरण्यास अडचण पडते, ही अडचण दूर झाली पाहिजे यासाठीं हुकूम देण्यांत येतो की:-

गट्टी चोर जातीच्या लोकांची हजेरी बंद करण्यांत यावी. यांतील जे कोणी गुन्हांत सापडून शिक्षा झालेले असतील त्यांना मात्र या हुकुमाने हजेरीची माफी नाही.

मात्र असें ठरविण्यांत येतें कीं, शिक्षा झालेल्या इसमांची मग तो गुन्हेगार, बिन गुन्हेगार, स्पृश अस्पृश कोणत्याही जातींतील असो, शिक्षा संपल्या तारखेपासून पुढें पांच वर्षें वर्तणुक चांगली आहे असें तो इसम दाखवून देईल तर, त्याची हजेरी बंद करण्यांत यावी.

गुन्हेगार जातीपैकी कळकोरवी ही जात फिरस्ती असल्यानें त्यांची हजेरी वगैरे बंद करण्याची नाहीं.

याप्रमाणें आज्ञा झाली आहे. त्याप्रमाणें ताबडतोब अंमल करावा.

डी.डी. सोनटक्के,
डि. माजिस्ट्रेट.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३१.
पृ.क्र. १४५, १४६. ५ आक्टोबर १९१८

मुलकी खातें.

जाहीरनामा.

तारीख ३० सप्टेंबर १९१८ इ.

हुजूर सरकारची तारीख ३० माहे सप्टेंबर सन १९१८ इसवीची आज्ञा इकडील नांवें झाल्यावरून प्रसिध्द करण्यांत येतें की -

करवीर इलाख्यांतील सरकारी हक्काच्या शेरी व इतर जमिनी, देवस्थानच्या जमिनी व रयतेच्या जमिनी कुलकर्णी लोकांनीं लबाडीनें व अनाधिकारी नात्यानें आपले व इतर लोकांचे खात्यांत सामील केल्याचे आर्बिट्रेशन कोर्टांत चालले कित्येक कामांवरून व इतर रितीनें नजरेस आल्यावरून त्याबद्दल चौकशी होणें असल्यानें खालीलप्रमाणें तजवीज करण्यांत येत आहे :-

१) सदर चौकशीकरितां मेसर्स गणपत रावजी मंडलीक, गणपत परशराम बने व दामोदर गोविंद खांडेकर यांचें स्पेशल बेंच तूर्त सहा महिने मुदतीनें नेमण्यांत आलें आहे. या बेंचाचा हुद्दा "स्पेशल रेव्हिन्यु एन्क्वायरी बेंच" याप्रमाणें ठरविण्यांत आला आहे.

२) सदर बेंचाची ऑफिसची जागा कोल्हापूर येथें रिसाल्यानजीक नंबर २ चे बंगल्याचे पिछाडीस आऊट हाऊस ही ठरविली आहे.

३) ज्याना सदर चौकशीकरितां अर्ज करण्याचा असेल त्यांनी वरील कोर्टाचे पत्यावर नमूद केल्याप्रमाणें हुद्दा लिहून अर्ज करावा.

४) सदर बेंचांत कोणतेही दोन मेंबर्स हजर असल्यांवाचून चौकशी करण्याची नाहीं. चौकशीचे वेळी सीनियर मेंबर अध्यक्ष समजण्याचा आहे.

५) प्रत्येक कामाची पूर्ण चौकशी झाल्यावर फुल्ल बेंचानें आपला रिपोर्ट रावबहादूर सरसुभे इलाखा करवीर यांजकडे करण्याचा. रावब. सरसुभे यांनी तो रिपोर्ट पाहून अभिप्रायासह हुजूर रिपोर्ट करण्याचा व नंतर हुजूर आज्ञा होईल त्याप्रमाणें बेंचमार्फत पुढील तजवीज पेटयाचे मामलेदार व महालकरी यांजकडून होण्याची.

६) चौकशीचे कामीं बेंचाचे अध्यक्षाकडून करवीर इलाख्यांतील अंमलदाराकडे जी जी माहिती व कामें मागविण्यांत येतील, तीं तीं त्यांनीं बिनहरकत होईल तितकें लौकर त्यांजकडें पाठवावीत. कुलकर्णी लोकांसंबंधीं जीं कामें रावसाहेब दप्तरदार वजई ब्रँच यांजकडे असतील त्यांनीं बेंचाकडें तजविजीस पाठवावीत.

७) समन्सें व नोटिशीची बजावणी तालुके व महालाचे अमलदारा-मार्फत व्हावी.

८) स्पेशल बेंचानें व "स्पेशल रेव्हिन्यू इन्क्वायरी बेंच" या हरपाचा शिक्का वापरावी.

९) दप्तरचें नोंदणी बारनिशी - वगैरे कागदावर रावबहादूर सरसुभे यांचे ऑफिसचा शिक्का असावा.

१०) सदर कोर्टाकरितां रावसाहेब खासगी कारभारी यांनीं आपले खात्यांपैकीं पांच बसण्याच्या गाद्या, अभ्रयासह, पांच तक्के अभ्रयासह, दोन मोठीं जाजमें, एक लहान जाजम, दोन टेबले, टेबल क्लाथसह, पांच खुर्च्या, दोन राइटिंग टेबले व दोन लहान मोठया सागवानी बळकट पेटया, याप्रमाणें सामान द्यावें. सदरहूपैकी जे सामान देण्यास सवड नसेल तें त्यांनी नवी खरेदी करून द्यावे.

११) सदर बेंचाकडे सोबतचे यादीप्रमाणें एस्टाब्लिशमेंट देण्यांत आलें आहे. त्यांचे पगार वगैरे बद्दल खालील यादींत नमूद केल्याप्रमाणें १५७३ रुपयाचें स्पेशल सांगसन देण्यांत आलें आहे. सदरची रक्कम मुलकी खात्यांत खर्च पडण्याची.

सौबतचे यादी पैकीं मुख्य कारकून रावबहादूर सरसुभे यांनीं आपले खात्यापैकीं माहितगार असा बैंचाकडे ठ्हावा. त्याचे मदतीकरितां १२ रुपयाचा एक नवीन कारकून रावबहादूर सरसुभे यांनीं आपले अधिकारांत भरण्यांचा आहे. तसेंच बैंचाकडे नवीन एक कारकून १२ रुपायाचा देण्याचा तोंहीं त्यांनीं आपल्या अधिकारांत नेमून घ्यावा. तसेंच पट्टेवाले २, १ लष्करी असे घ्यावेत.

याप्रमाणें तजवीज रहाण्याची आहे.

गोपाळ गंगाधर,
चिटणीस.

व्ही.बी. जाधव,
अें. सरसुभे.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३२,
पृ. ३०

८ मार्च, १९१९.

वट नंबर ५.

पोलीस खातें.

तारीख २२ फेब्रुवारी १९१९ इ.

इलाखे मजकूरचे हद्दींत पठाण लोक व्यापाराचे निमित्तानें येऊन राहतात व व्यापार करितात; अशा परस्थ पठाण लोकांचा दरवडे वगैरे मोठ्या गुन्हाशीं संबंध असतो, असें वरचेवर आढळून आलें आहें आणि ते व्याजाचा व्यापार करितात, त्यांत जबर व्याजामुळें तंटे वगैरे होतात व त्यांत गुन्हा झाला असतां असे लोक फरारी होतात, तेव्हां त्यांस पकडण्याची तजवीज करण्यास इकडे साधन राहत नाहीं. इलाखे मजकूरचे हद्दींत सदर लोकांना व्यापार करणें झाल्यास त्यांनीं ब्रिटिश हद्दींतून त्यांना मिळालेला परवाना दाखवून व इकडील आमचे सही शिक्क्याचा परवाना घेऊन इलाखे मजकुरीं राहावें अशाबद्दल वगैरे आज्ञा होण्यासाठीं इकडून हुजूर सेवेशी हु.जा. नंबर ७९, तारीख २९ माहे आक्टोबर सन १९१७ चा रिपोर्ट केल्यालगत हुजूरून ठराव नंबर ११८, पो.आ. नंबर २६७, तारीख २९ माहे जानेवारी सन १९१८ इ. ची आज्ञा " आपण केलेली सूचना पसंत असल्यानें मंजूर केली आहे, त्यास अनुसरून पुढील तजवीज व्हावी " म्हणून झाली आहे, सबब तुम्हास हुकूम देणेत येतो कीं, तुमचे हद्दींत आमचे सही शिक्क्याचे परवाण्याखेरीज कोणाही पठाण लोकांस व्यापाराकरितां वगैरे राहू देण्याचें नाहीं. याबाबतींत पूर्वीं वट नंबर २, तारीख ५ माहे मार्च सन १९१८ चा हुकूम देण्यांत आलेला आहेच. ग्याझिटांत प्रसिध्दि होणें राहिलेली ती आतां करण्यांत आलेली आहे.

डी.सी. फर्नांडिस,
चीफ पोलीस ऑफिसर,
डि. करवीर.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३२,
पृ. ५९.

२४ मे, १९१९.

जाहीरनामा.

तारीख २० माहे मे सन १९१९ इसवी.

ठ.नं. ३, तारीख २८ माहे एप्रील सन १९१९ च्या आधारें तारीख ३० माहे एप्रील सन १९१९ चे जाहीरनाम्यानें तमाम लोकांस कळविण्यांत आलें आहे. कांहीं खेड्यांतील ब्राह्मणेतर लोकांनीं निष्क्रिय प्रतिकार करण्याची पध्दत सुरू केली हें हुजुरास बिलकुल पसंत नाहीं. आणि असें हीं जाहीर करण्यांत आलें आहे कीं ज्यांचे नुकसान झालें आहे त्यानें इन्क्वायरी बेंचकडे दाद मागावी. असें असतांही तारदाळास कांहीं अत्याचार घडल्याचें ऐकून हुजुरास फार वाईट वाटलें. हुजूर स्वारी स्वत: तारदाळास गेली. आणि तांत्रीक चौकशी करून सर्व गुन्हेगारास पकडण्यांत आले. पाटलांस कामावरून दूर केला. म्हार आणि चांभार ज्यांनीं अत्याचारामध्यें भाग घेतला होता, त्यांना वतनांतून कमी केलें. सनधाना बडतर्फ करून त्यांचें वतन खालसा करण्यांत आलें. दुसऱ्या दोन गांवचे पाटलांना ज्यांनी ह्या कृत्यामध्यें भाग घेतला होता, त्यांना बडतर्फ करून त्यांच्या जागी दुसरे दोन पाटील नेमण्यांत आले. गुन्ह्याचा तपास करून कज्जे करण्याबद्दल मि. धर्माधिकारी यांस स्पेशल चीफ पोलीस ऑफिसर नेमण्यांत आलें. याप्रमाणें या बाबतींत फार कडक उपाय योजण्यांत आले आहेत.

यावरून तमाम लोकांस जाहीर करण्यांत आले आहे कीं अशी पुंडाई पुन्हां झाली तर ती केव्हाही सहन केली जाणार नाहीं. त्याज बद्दल फार सक्त विचार केला जाईल. ज्यांची कांहीं नुकसान झाली असेल त्या सर्वांनीं लौकर दाद लागणेकरितां इन्क्वायरी बेंचकडे फिर्यादी कराव्यांत. मौजे तमदलगें येथील पाटील फार शहाणपणाने वागला, त्यानें एक धान्याचें दुकान लुटण्यापासून

लोकांना परावृत केले. या त्याच्या शहाणपणाबद्दल हुजूरून त्याला एक चांगले सर्टिफिकेट देण्यांत आलें आहे. शिवाय त्याला पोलीस ॲक्टाप्रमाणें जादा अधिकारही देण्यांत आले आहेत. सर्व पाटील लोकांनी अशा आडदांड लोकांस आपल्या ताब्यांत ठेवावें आणि आपल्या परंपरेस साजेल असे वर्तन ठेवावें.

मु.ठ. नं. ६९५ तारीख २० माहे मे सन १९१९ इ.

हुजूर आज्ञेवरून,

टी.आर.पाटील,
हुजूर चिटणीस.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३२,
पृ.क्र. ८३.

२१ जून १९१९.

जाहीरनामा.

हुजूर सरकारचा मुल्की ठराव नंबर ३२, तारीख १४ माहे जून सन १९१९ चा झाल्यावरून प्रसिध्द करण्यांत येतें की :-

१) बलुतेदार व सावकार वगैरे लोक शेतक-याकडील कोणत्याही प्रकारचें येणें वसूल करण्यास शेतांतील राशीवर अगर उभ्या पिकावर जातात व बजावणी वगैरे नेतात, तेथें योग्य सल्ला मिळण्याची सोय नसल्यानें शेतक-यांचें नुकसान होतें व राशीवर अगर उभ्या पिकावर बंदिस्तपणा नसल्यानें ते शेतकरी लोक लुबाडले जातात, म्हणून यापुढें असे कृत्य अत्याचाराचें समजून कायद्याविरूध्द समजले जाईल. अशा प्रकारचें येणें वसूल करणें झाल्यास माल शेतक-याच्या घरी जाईपर्यन्त, अगर सार्वजनिक रस्त्यावर माल जाईपर्यंत, ऐते व बैते वाल्यांचे अगर सावकार वगैरे लोकांचे शेतक-याकडील अशा प्रकारच्या मागणीस अगर कोणत्याही डिक्रिस शेतकरी पात्र होणार नाहींत असे ठरविण्यांत येत आहे, याविरूध्द वर्तणूक झाल्यास ते शिक्षेस पात्र होतील.

२) बारा बैतें व बारा ऐते याना शेतकरी लोकांनी ऐतें मुळींच देऊं नये. देणा-याची इच्छा असल्यास मात्र हरकत नाही. सरकारी कामगार अगर सावकार किंवा दुस-या कोणत्याही मनुष्यानें बैतें देण्याविषयी जुलूम केल्यास १०० रुपये दंड किंवा चार दिवसांची सक्तमजुरी अगर दोन्हीही शिक्षा दिल्या जातील. हा हुकूम जहागिरी सोडून सर्व इलाख्यांत लागू समजण्याचा आहे. याबद्दल पूर्वी ता. २९ माहे मार्च सन १९१९ चे ग्याझिटांत प्रसिध्दि झालीच आहे.

३) सबब जाहीर करण्यांत येतें कीं, पूर्वीचे हुकुमास अनुसरून कलम १-२ बद्दल प्रत्येक गांवचे कामगार पाटलानें दरसाल प्रत्येक चैत्र पाडवा व अक्षातृतीयेचे दिवशीं म्हाराकडून दवंडी देऊन सादवावें व या प्रमाणें हुकूम बजावलेबद्दल दोन्ही खेपेस वरिष्ठाकडे रिपोर्ट करावा. तसा न केल्यास प्रत्येक खेपेबद्दल १ रुपया प्रमाणें दंड केला जाईल.

याप्रमाणें जाहीर करण्यांत आले आहे.

तारीख १४ जून १९१९ इसवी.

हुजूर आज्ञेवरून,
टी.आर.पाटील,
हुजूर चिटणीस.

235

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३२,
पृ.क्र. १५ ते २१.

१२ जुलै १९१९.

भाग ४.

करवीर सरकारचा कानू.

कोल्हापूर इलाख्यांतील विवाहासंबंधी कायदा.

ज्यापेक्षां हिंदू आणि जैन यांच्यात हल्ली असंख्य जाति निर्माण झाल्या आहेत आणि भिन्न जातीच्या लोकांत विवाह होण्यास रूढीचा प्रतिबंध येतो, तथापि हिंदू आणि जैन यांच्यामध्यें असे विवाह प्राचीन काळी सर्वसाधारणपणें प्रचारांत होतें, आणि ज्यापेक्षां कोणाही जैनास अगर हिंदूस जातिनिर्बंध न पाळतां सदरहू दोहोंपैकीं आपआपल्या कोणत्याही धर्मांच्या मनुष्याशीं विवाह करण्याची मुभा असणे इष्ट आहे, आणि ज्यापेक्षां त्याच्याकरितां विवाहाचा एक प्रकार ठरवून देणें - तसेंच ज्याचे कायदेशीरपणासंबंधानें शंका आहे असलें काही विचार कायदेशीर ठरविणें योग्य आहे, त्यापेक्षा यावरून खाली लिहिल्याप्रमाणें कायदा करण्यांत येत आहे.

स्थानिक व्याप्ती -

१) हे नियम सर्व कोल्हापूर इलाख्यांस लागू आहेत.

व्याख्या -

१) हिंदूमध्ये आर्य समाजिष्टांचा समावेश होतो.

विवाह कोणत्या शर्तीवर करणेचे -

१) या नियमांतील ठरावाअन्वयें ज्यांस विवाह करणेचें असतील, त्यांनीं खाली लिहिलेल्या शर्ती पाळल्या पाहिजेत.

१. विवाहाचे वेळी नवरी मुलीचा नवरा हयात असतां कामा नये.

२. पुरुषाचें वय ग्रेगोरिअन् कॅलेंडर प्रमाणे पूर्ण १८ वर्षांचें व स्त्रीचें १४ वर्षांचे होऊन गेलें असलें पाहिजे.

३. नवरी मुलीचे वय पूर्ण १८ वर्षांचें झाले नसेल तर तिनें आपला बाप अगर पालन करणारा यांची संमति विवाहास मिळविली असली पाहिजे.

४. कोणत्याही कायद्यावरून त्याचें लग्न गैरकायदेशीर ठरण्यासारखा त्याचा नात्याचा अगर रक्ताचा परस्पर संबंध असतां कामा नये. मात्र

१) नातें अगर रक्तसंबंध यासंबंधी कायदा अगर रूढी याशिवाय अन्य कोणत्याही कायद्यांवरून अगर वहिवाटीवरून त्यांना लग्न करण्यास प्रतिबंध येणार नाही.

२) रक्तसंबंधाच्या कोणत्याही कायद्यावरून अगर वहिवाटी वरून त्याचे लग्नास प्रतिबंध येणार नाहीं. पण त्याच्यामध्यें एका मूळ पुरुषापासून निपणजाचे अगर निपणजीपेक्षां अधिक जवळचे नात्याचा संबंध येत असेल असें नातें असतां कामा नये. अगर एकजण दुसऱ्याचा सरळ मूळ पुरुष अगर सरळ मूळ पुरुषाचा भाऊ अगर बहीण असतां कामा नये.

विवाह नोंदणारांची नेमणूक -

४) या नियमाअन्वयें स्थानिक सरकारांनी एक अगर अनेक विवाह नोंदणाराची नेमणूक नांवानें अगर हुद्यांच्या नात्यानें त्यांच्या अंमलाखालीं येणाऱ्या प्रदेशापुतीं करावी. याप्रमाणें नेमलेल्या कामगारास व सन १९१८ चे विशेष विवाहाचे नियमाप्रमाणें विवाहाचे नोंदणारे म्हटलें जाईल आणि त्यास यापुढें नोंदणारे स्वर्दचें म्हटले आहे. याप्रमाणें जेवढ्या प्रदेशापुतीं अशा कामगाराची नेमणूक करण्यांत येईल त्या प्रदेशास त्याचा डिस्ट्रिक्ट असें मानण्यात येईल.

कोणीतरी एक पक्षानें नोंदणारास नोटीस देणे -

५) या नियमाअन्वयें विवाह करून घेण्याचा बेत असेल तेव्हां एक पक्षानें ज्या नोंदणा-या समोर तो विवाह होणार असेल, त्या नोंदणारास लेखी नोटीस दिली पाहिजे.

अशी नोटीस ज्या नोंदणारास दिली असेल त्याचे डिस्ट्रिक्टांत विवाहांतील निदान कोणचातरी एक पक्ष नोटीस देणेपूर्वी १४ दिवस पर्यंत राहणारा असला पाहिजे.

ही नोटीस या नियमाचे प्रथम परिशिष्टांत नमुना दिल्याप्रमाणें देता येईल.

नोटीस फैल करून नकल नोटीस बुकास दाखल करणे -

६) नोंदणारानें या सर्व नोटिसा फाईल करून आपल्या दप्तरचे कागदपत्रासोबत ठेविल्या पाहिजेत. आणि " विवाह नोटीस बुक " म्हणून त्यास सरकारांतून मिळेल त्या बुकास त्याची खरी नक्कल दाखल केली पाहिजे. हें बुक सर्व योग्य वेळीं सर्व लोकांस फी शिवाय पहाण्याची मोकळीक राहील.

विवाहास हरकत -

७) चवथ्या नियमाप्रमाणें योजिलेल्या विवाहाची नोटीस दिल्यानंतर १४ दिवसांनीं तो विवाह करण्यास हरकत नाहीं. मात्र त्यास खालीं लिहिल्याप्रमाणें हरकत आली नसली पाहिजे. अशा विवाहास नियम २ यांतील रकम १-२-३-४ यांत सांगितलेल्या एक अगर अनेक शर्तींची हरकत येते अशाविषयीं कोणाही मनुष्यास हरकत कळवितां येईल.

नोंदणारानें सदर प्रमाणें कळविलेल्या हरकतीचें स्वरूप नोंद बुकांत नोंदले पाहिजे आणि जरूर तर तें हरकत कळविणारास वांचून दाखवून समजाऊन दिलें पाहिजे आणि त्यावर त्याणें अगर त्यांजकरितां म्हणून दुस-यानें सही केली पाहिजे.

हरकत आले नंतर काम चालविणेची रीती -

८) याप्रमाणें हरकतीची नोटीस आले नंतर नोटीस आलेपासून १४ दिवस होऊन जाईपर्यन्त जर त्यावेळीं योग्य अधिकार असणारें कोर्ट उघडें असेल तर नोंदणारीनें विवाह लाऊ नये. किंवा जर असें कोर्ट त्यावेळी उघडें नसेल तर तें उघडें झाल्यानंतर १४ दिवस होऊन जाईपर्यन्त नोंदणारानें तो विवाह लाऊ नये.

हरकतदारास दावा लावणेचा अखत्यार आहे -

९) होणारे विवाहास हरकत कळविणारे इसमास तो विवाह नियम २ यांतील रकम १-२-३ अगर ४ यांत सांगितल्यापैकीं एक अगर अनेक शर्तींच्या विरुध्द होईल असे ठरवून मिळण्याकरितां (लहान दाव्याचें कोर्ट नव्हे अशा) स्थानिक अधिकार असणारे कोणत्याही दिवाणी कोर्टात दावा दाखल करण्याचा अखत्यार आहे.

दावा दाखल केल्याचे सर्टिफिकीट नोंदणाराचे हवाली करणेचे -

१०) असा दावा ज्या कामगारासमोर दाखल झाला असेल त्या कामगारानें तसा दावा दाखल झाल्याबद्दल दावा दाखल करणारे इसमास दाखला दिला पाहिजे आणि त्यावेळीं योग्य अधिकार असणारें कोर्ट उघडें असेल तर हरकतीची नोटीस आल्यापासून चौदा दिवसांत किंवा असें कोर्ट त्यावेळी उघडे नसेल तर तें उघडल्यानंतर चौदा दिवसांचे आंत जर असा दाखला नोंदणाराचे हवाली करण्यांत येईल, तर त्या कोर्टाकडून निकाल होईपर्यंत आणि त्या निकालावर कायद्यानें अपील ठेविले असेल त्या अपिलाची मुक्त खालसा होईपर्यंत अगर अपील झालें असल्यास अपील कोर्टाकडून निकाल होईपर्यंत तो विवाह लावण्यांत येऊं नयें.

मागील पारिग्राफात सांगितल्याप्रमाणे त्या रीतीनें व त्या मुदतींत जर तसा दाखला हवालीं केला नसेल अगर जर कोर्टाचा निकाल असा होईल की, अशा विवाहामुळे नियम २ यांतील रकम १-२-३-४ यांत सांगितल्याप्रमाणें एक अगर अनेक शर्तीचें उल्लंघन होत नाहीं तर तो विवाह लावण्यास हरकत नाहीं जर कोर्टाचा निकाल असा होईल कीं त्या विवाहामुळें नियम २ रकम १-२-३ अगर ४ यांतील एक अगर अनेक शर्तीचें उल्लंघन होत आहे तर तो विवाह लाविता कामा नये.

हरकत संयुक्तिक नसेल तेव्हां कोर्टास दंड करण्याचा अखत्यार -

११) नियम ७ यांत सांगितल्याप्रमाणें ज्या कोर्टांत दावा दाखल करण्यांत आला असेल त्या कोर्टास जर असें दिसून येईल कीं, कळविलेली हरकत संयुक्तिक आणि इमानें इतबारें समजुतीची नाहीं तर हरकत कळविणारें इसमास एक हजार रुपयांहून अधिक नाहीं इतका दंड करण्याचा व तो अगर त्याचा कोणाचाही अंश त्या विवाहाच्या खर्चास देण्याचा त्या कोर्टास अखत्यार आहे.

उभयपक्ष व साक्षीदार यांचा इकरार -

१२) याप्रमाणें विवाह लावण्यापूर्वी उभयपक्ष आणि तीन साक्षीदार यांनीं नोंदणारापे समक्ष या नियमाच्या दुसऱ्या परिशिष्टांत दिलेल्या नमुन्याप्रमाणें इकरार करून त्यावर आपली सही करावी. वधूचे वयास जर अठरा वर्षें झाली नसतील तर विधवेचा प्रसंग खेरीज करून सदरहू इकरारावर तिच्या बापाची अगर पालकाचीही सही झाली पाहिजे. आणि प्रत्येक प्रसंगी त्यावर नोंदणाराची मखलासी झाली पाहिजे.

विवाह लावणेची रिती -

१३) नोंदणारा व इकरारावर सही करणारे ३ साक्षीदार यांच्या समक्ष विवाह लावण्यांत आला पाहिजे. तो कोणाच्याही पध्दतीनें लाविला तरी चालेल, मात्र प्रत्येक पक्षानें दुसऱ्या पक्षास नोंदणार व साक्षीदार यांच्या समक्ष

व त्यांस ऐकूं जाईल अशा तऱ्हेने ' मी तुजला माझी माझा कायदेशीर बायको नवरा म्हणून पत्करिलें आहे. ' याप्रमाणें अगर त्यांची जन्मभाषा असेल त्या भाषेत सदरहू अर्थाचे वाक्य उच्चारिलें पाहिजे.

विवाह लावणेची जागा -

१४) विवाह लावणेचा तो पक्षाचे इच्छेनुरूप नोंदणाराचे कचेरीत लावावा अगर त्या कचेरीपासून बेतवार अंतरावर असणारे दुसरे एखादे जागीं लावावा. मात्र नोंदणारांचें आफीस खेरीज इतर ठिकाणी विवाह लावणें झाल्यास त्याबद्दलच्या शर्ति ठरविण्याचा व अधिक फी किती देण्याची तें ठरविण्याचा अधिकार स्थानिक सरकारस आहे.

विवाहाचा दाखला -

१५) विवाह लावण्यांत आल्यानंतर त्याचा दाखला नोंदणारानें त्याकरितां ठेवण्यांत आलेल्या बुकांत या नियमांच्या तिसऱ्या परिशिष्टांत दिलेल्या नमुन्याप्रमाणें नोदावा. या बुकास ' सन १९१८ च्या लग्नसंबंधी विशेष नियमाप्रमाणें होणाऱ्या विवाहाचें दाखले बुक असें म्हणावयाचें आहे. या दाखल्यावर विवाहाच्या उभयपक्षांच्या व तीन्ही साक्षीदारांच्या सही झाल्या पाहिजेत.

विवाहाचे दाखले बुकांतील नोंदीच्या दाखले
नकला दिवाण यांजकडे पाठविणे -

१५) अ) श्रीमन्महाराज छत्रपतिसाहेब सरकार करवीर यांजकडून हुकूम होईल त्याप्रमाणें त्या त्या मुदतींनीं वेळोवेळी ठरविण्यांत येईल त्या नमुना-प्रमाणें विवाहाच्या दाखले बुकांतील नोंदीच्या नकला खऱ्या असल्याचे दाखल्यासह गेल्या शेवटच्या मुदतीनंतरच्या नोंदणी करणारानें दिवाण सरकार करवीर यांजकडे पाठविल्या पाहिजेत.

फी -

१६) या नियमाप्रमाणें नोंदणारनिं जी कामें करण्याबद्दल सांगितलें आहे त्याबद्दल त्यास किती फी देणेची ते स्थानिक सरकार ठरवील.

सदरहू फीचें मागणें, नोंदणारानें त्यास योग्य वाटेल तर विवाह लावणेपूर्वी किंवा ज्या कर्तव्याबद्दल फी मिळणें असेल तें कर्तव्य करण्याच्या पूर्वी करण्यास हरकत नाही.

वर सांगितलेलें विवाहाचें दाखले बुक कोणत्याही योग्य वेळीं पाहण्यास मिळण्याची मोकळीक राहील आणि त्यांत असलेल्या मजकुराच्या खरेपणाबद्दलचा पुरावा म्हणून तें ग्राह्य करण्यांत येईल. त्यावरून दाखले उतारे मिळण्याबद्दल अर्ज आल्यास ते स्थानिक सरकार ठरवितील त्याप्रमाणे फी जमा झाल्यावर नोंदणी करणारांनें तयार करून दिले पाहिजेत.

विवाहित स्त्रीनें या नियमाप्रमाणें पुन: विवाह केल्याबद्दल शिक्षा -

१७) जी कोणतीही स्त्री त्यावेळीं विवाहीत असून नियमाप्रमाणें आणखी आपला विवाह लावून घेईल ती ई.पी. कोड कलम ४९४ आर ४९५ प्रमाणें अपराधी समजण्यांत येईल आणि असा लाविलेला विवाह रद्द आहे.

दोन लग्नाबद्दल शिक्षा -

१८) या नियमाप्रमाणें ज्या कोणत्याही स्त्रीचें लग्न झालें असून नवरा हयात असतांना दुसरें लग्न लावून घेईल ती अशा दुसऱ्या लग्नाचे वेळीं कोणत्याही धर्माची म्हणून नवरा हयात असतां दुसरें लग्न लाऊन घेतल्याच्या अपराधाबद्दल ई.पि. कोड कलम ४९४-४९५ यांत सांगितलेल्या शिक्षेस पात्र होईल.

कोल्हापूरचा डायव्होर्स आक्ट लागू असणे -

१९) या नियमाअन्वयें झालेल्या सर्व विवाहांस कोल्हापूरचे डायव्होर्स (विवाह बंधविनमोचनचे) नियम लागू आहेत आणि असें कोणतेही लग्न त्या

नियमांत ठरविल्याप्रमाणें व त्यांत सांगितल्या कारणाकरितां अगर या नियमाचें कलम २ रकम १-२-३ अगर ४ यांतील एक अगर अनेक शर्तींविरूध्द झाल्या कारणानें रद्द अगर बंधनमुक्त ठरविण्यास हरकत नाहीं.

या नियमांतील लग्नाच्या प्रजेस कायदा लागू असणें -

२०) या नियमाअन्वयें झालेल्या विवाहापासून उत्पन्न झालेली प्रजा जर या नियमाअन्वयें विवाह करतील तर एक रक्तसंबंध व नात्याचा संबंध या कारणानें विवाहाच्या मनाईविषयीं जो कायदा त्याच्या बापास लागू होता, तोच त्यांसही लागू राहून या नियमांतील कलम २ चे अपवाद लागू होईल.

या नियमाशिवाय इतर प्रकारें झालेल्या विवाहांचा बचाव -

२१) या नियमाप्रमाणें जे विवाह झाले नाहींत त्या विवाहाच्या कायमपणास या नियमांत काही सांगितले असलें तरी त्यावरून बाध येणार नाहीं, तसेच विवाह ठरविण्याच्या पध्दतीच्या कायमपणासही प्रत्यक्ष अथवा अप्रत्यक्षरीतीनें या नियमावरून बाध येतो असें मानण्यांत येणार नाहीं. पण जर अशा पध्दतीच्या कायमपणासंबंधानें यानंतर केंव्हा कोर्टासमोर प्रश्न उत्पन्न होईल तेंव्हा त्या प्रश्नाचा निर्णय हे नियम झालेच नाहींत असें समजून केला पाहिजे.

खोटया गोष्टी असलेल्या इकरारावर अगर
दाखल्यावर सही केल्याबद्दल शिक्षा -

२२) कोणत्या मनुष्यानें या नियमांत सांगितलेला कोणताही इकरार अगर दाखला खोटया हकीकतीचा आणि तो खोटा असल्याचे त्यास माहित आहे अगर तो खरा आहे असें मानीत नाही असा केला, त्याजवर सही केली अगर साक्ष घातली तर त्यानें इं.पि. कोड क. ११९ यांत सांगितलेला अपराध केला आहे असें मानण्यांत येईल.

वारसाचे हक्काविषयी -

२३) श्रीमन्महाराज छत्रपति साहेब सरकार करवीर यांचे अमलाखालील मुलखांत चालू असलेल्या ज्या कोणत्याही कायद्यावरून " कोणा स्त्रीनें अगर पुरुषानें आपला धर्म राखून, पण आपल्या जातीशी व्यवहार ठेवण्याचें सोडल्या कारणानें अगर तसा व्यवहार ठेवण्याचें मना केल्या कारणानें किंवा जातिबाह्य ठेविल्या कारणानें त्यांचा हक्कसंबंध अगर मालमत्ता सरकारजमा व्हावी लागत असेल किंवा कोणत्याही प्रकारें वारशाच्या हक्कास कमीपणा अगर बाध येत असेल, तितक्या अंशी " तो कायदा कोल्हापूर इलाख्यांतील कोर्टात कायद्याप्रमाणें चालू राहण्याचे बंद राहील.

परिशिष्ट पहिले
(नियम ४ था पहा)
विवाहाची नोटीस

सन १९१८ चे विवाहाचे विशेष नियमाप्रमा[illegible] इलाख्यांचे विवाहाचे नोंदणी करणार यास

मी या लेखावरून तुम्हांस नोटीस देत आहे कीं, या नोटीशीचे तारखेपासून तीन कॅलेंडर महिन्याचें आंत १९१८ चे विवाहाचे विशेष नियमाप्रमाणें मी व यांत नाव व वर्णन दाखल केलेला दुसरा पक्ष यांच्यामध्ये विवाह करण्याचा बेत आहे. म्हणजे -

नावे.	स्थिती.	दर्जा अगर धंदा.	वय.	राहण्याचे ठिकाण.	राहिलेली मुदत.
अब	अविवाहित विवाहित	जमीनवाला	पूर्ण वयाचा अल्पवयी	.....	२३ दिवस
कड	विधवा अविवाहित वधू.	.....	.....	.....	.....

SHIVAJI UNIVERSITY LIBRARY

याचे साक्षीकरितां आज ता. माहे सन इ. रोजी स्वदस्तूरची सही केली आहे.

(सही) अ - ब.

परिशिष्ट दुसरे

(कलम १० पहा)

वरानें इकरार करण्याचा तो -

मी अ. ब. या लेखावरून इकरार करितों की,

१) मी सध्यांच्या वेळीं विवाहित अविवाहित अगर विधुर आहे.

२) मी विवाहाचे विशेष नियम १९१८ प्रमाणें विवाह करूं पाहतों.

३) मी हिंदू अगर जैन जातीचा आर्यसमाजवाला आहे.

४) माझे वयाला वर्षें पूर्ण झाली आहेत.

५) ज्या कायद्यास मी पात्र आहें अगर क.ड. (नवरी) पात्र आहे त्या कायद्याप्रमाणें आणि १९१८ चें विवाहाचे विशेष नियमाचे कलम २ रकम ४ यांतील ठरावाप्रमाणें आमच्यामध्ये विवाह होणें गैर कायदेशीर होईल अशाप्रकारें एक रक्त संबंध अगर नातें यांच्या कोणत्याही डिग्रीचें माझें व क.ड. (नवरी) चें नातें नाही.

६) या इकरारांतील कोणतीही हकीकत खोटी असून ती सांगतांना खोटी असल्याचे मला माहित असेल अगर तसें मी मानीत असेन किंवा ती खरी असल्याचें मी मानीत नसेन तर मजला कैद होण्यास व आणखी दंडही होण्यास मी पात्र आहें, हे मी जाणून आहे.

(सही) अ.ब. नवरा.

नवरीनें करून देण्याचा इकरारनामा.

मी क.ड. या लेखावरून इकरार करितें कीं,

१) मी सध्यांचे वेळीं अविवाहित अगर विधवा आहे किंवा सोडचिठ्ठी मिळविली आहे.

२) मी १९१८ चे विवाहाचे विशेष नियमाप्रमाणें विवाह करूं इच्छितें.

३) मी जातीची हिंदू अगर जैन आहें अगर आर्य समाजपंथी आहे.

४) माझे वयास चवदा वर्षें पूर्ण झालीं आहेत.

५) ज्या कायद्यास मी अगर अ.ब. (नवरा) पात्र आहे, त्या कायद्याप्रमाणें अगर १९१८ चे विवाहाचे विशेष नियमाचे कलम २ रकम ४ यांतील ठरावाप्रमाणें आप्तांमधील विवाह गैरकायदेशीर ठरेल अशा प्रकारें एक रक्त संबंध अगर नातें याच्या कोणत्याही डिग्रीचें अ.ब. याच्याशीं माझें नाते नाही.

(आणि विधवा नसल्यास नवरीचे वयास अठरा वर्षें पूर्ण झाली नसतील तेव्हां.)

६) म.न. माझा बाप (अगर पालन करणार जसें असेल तसें) यांची मी स्वत: आणि अ.ब. यांच्यामध्ये विवाह होण्याविषयी कबुली झाली असून ती परत घेतलेली नाही.

७) या इकरारांतील कोणतीही हकीकत खोटी असून ती सांगतांना खोटी असल्याचें मला माहीत असेल अगर तसें मी मानत असेन किंवा ती खरी असल्याचें मी मानत नसेल तर मजला कैद होण्यास व आणखी दंडही होण्यास मी पात्र आहें, हे मी जाणून आहे.

(सही) क.ड. (नवरी)

वर नांवें लिहिलेली अ.ब. आणि क.ड. यांनी आमच्या समक्ष सही केल्या आहेत.

ग.ह. ()
()
य.ज. () (तिघे साक्षीदार)
()
क.ल. ()

(आणि नवरी विधवा नसेल तेव्हां तिचे वयास अठरा वर्षें पूर्ण झाली नसतील तर.)

वर लिहिलेली क.ड. हनें माझ्या समक्ष व माझ्या कबुलीनें सही केली आहे.

म.न. वर लिहिलेली क.ड. हचा बाप (मरलाशी अगर पालक जसें असेल तसें.)

इ.फ.

१९१८ चे विशेष नियमाप्रमाणें करवीर इलाख्यांचे विवाहाचे नोंदणार ता. माहे सन.

परिशिष्ट तिसरें
(क. १३ पहा)
नोंदणाराचा दाखला

मी ई.फ. दाखला देतों की, अ.ब. आणि क.ड. हे ता. माहे सन १९ इ. रोजी माझे समोर हजर राहिले आणि त्या प्रत्येकांनी माझ्या समक्ष या खालीं सही करणारे तीन विश्वसनीय साक्षीदार यांच्या समक्ष १९१८ चे विवाहाचे विशेष नियमाप्रमाणें जरूर असणारा इकरारनामा केला असून सदरहू नियमाप्रमाणें त्यांचा विवाह माझे समक्ष झाला आहे.

(सही) ई. फ.
करवीर इलाख्यांचा नोंदणारा

(सही) अ.ब.
क.ड.

ग.ह.)
य.ज.) तिघे साक्षीदार
क.ल.)

तारीख माहे सन १९ ईसवी

शाहू छत्रपति.

The Kolhapur State Gazette,
Vol. 32,
Pp. 8 to 13.

12th July, 1919.

The object and reason for the Kolhapur State

Divorce Act.

Whereas it is brought to the notice of the Kolhapur Durbar that considerable laxity regarding dissolution of marriages prevails amongst several classes of its Hindu subjects and whereas, in the opinion of the Durbar, this laxity it allowed to continue will completely demoralise the society and will wipe out the institution of marriage which is the basis of the whole fabric of civilized society, it is proposed to place the material relations between husband and wife on a sounder footing by enabling them to secure dissolution through judicial interference only. It is also proposed to do away with the custom of leaving dissolutions of marriages to the caprice of caste panchayats; and to legalise or validate marriages of the party or parties who have secured dissolution and to frame rules for the custody or children beyotten before dissolution.

Rules relating to the granting of divorce.

Preamble. Whereas it is expedient to afford, under certain circumstances, relief by way of divorce to persons of all castes and creeds who are subjects of and

residents in the Kolhapur State and who desire to secure dissolutions of marriage and to declare illegal any custom or usage obtaining in any community in the Kolhapur State which may in any way contravene the rules herewith set forth, and in order to check the abuse of dissolving marriages at the will of the wives who do it by notices in news papers, and to remove existing anomalies due to the divergence of the said customs, it is here by enacted as follows :

Commencement of the Rules.

1) These rules may be called "The Kolhapur Divorse Rules" and shall come into operation on.

Extent of Rules.

2) These rules shall extend to the whole of the Kolhapur State Territory and shall apply to all the subjects of His Highness except persons professing the Christian and Parsi faiths who are governed by Act No. IV of 1869 and the Parsi Matrimonial Act No. XV of 1865 respectively.

Nothing in these Rules shall affect the right of a Mahammedan husband to give 'Talakh' to his office.

When husband may be petition for dissolution.

3) Any husband may present a petition to the subordinate Judge's Court within whose jurisdiction he resides praying that his marriage may be dissolved on the ground that

his wife has since the solemnization thereof been guilty of adultery or of disertion without reasonable excuse for two years or upwards.

When wife may petition for dissolution.

Any wife may present a petition to the subordinate Judge, within whose jurisdiction her husband personally resides, carries on trade, or works for gain praying that her marriage may be dissolved on the ground that, since the solemnization thereof, her husband has been guilty of causing by himself or by instigating or permitting any other person cause grivious hurt to her as defined in Section 820 I.P. Code and which expression for the purposes or these Rules shall include branding.

or that her husband is found to be suffering from leprasy.

or that her husband is proved to be suffering from lunacy or impotency.

or her husband had been guilty of desertion without reasonable excuse for two years or upwards or her husband has refused to allow her to cohabit with him for two years or upwards.

Every such petition shall state as distinctly as the nature of the case permits, the facts on which the claim to have such marriage dissolved is founded.

Court to be satisfied of absence of collusion.

4) Upon any such petition for the dissolution of a marriage, the court shall satisfy itself so far as it reasonably can, not only as to the facts alleged but also whether or not the petitioner has been in any manner accessory to or conviving at the adultery or desertion or has condoned the same and shall also injure into any counter charge which may be made against the petitioner.

Dismissal of petition.

5) In case the court, on the evidence in relation to any such petition is satisfied that the petitioner's case has not been proved, or is not satisfied that the alleged adultery or other circumstances entitling the petitioner to a divorce or cruelty has been committed;

or finds that the petitioner has during the marriage been accessory to or conviving at the adultery of the other party to the marriage or has condoned the adultery complained of.

Then and in any of the said cases the court shall dismiss the petition.

Power to court to pronounce decree of dissolving marriage.

6) In case the court is satisfied on the evidence that the case of the petitioner has been proved and does not find that the petitioner has been in any manner accessory to or conviving at the adultery of the other party to the marriage or has condoned the adultery or desertion complained of the court shall pronounce a decree declaring such marriage to be dissolved.

Provided that the court shall not be bound to prononnce such decree it the finds that the petitioner has during the marriage being guilty of adultery.

or if the petitioner has in the opinion of the court been guilty of unreasonable delay in presenting for prosecuting such petition.

or of cruelty towards the other party to the marriage.

or of having deserted or wilfully separated himself or herself from the other

party before the adultery complained of and without reasonable excuse.

or of such wilful neglect or misconduct of or towards the other party as has conducted to the adultery.

or of any other reason that may seem just to the court.

No adultery shall be deemed to have been condoned within the meaning of these Rules unless conjugal cohabitation has been resumed or continued.

Petition for restitution of conjugal rights.

7) When either the husband or the wife has without the reasonable excuse withdrawn from the society of the other either wife or husband may apply by petition to the subordinate Judge's court for restitution of conjugal rights and the court on being satisfied of the truth of the statements made in such petition and that there is no legal ground why the application should not be granted may decree restritution of conjugal rights accordingly.

Answer to petition.

8) Nothing shall be pleaded in answer to a petition for restitution of conjugal rights which would not be ground for a petition for dissolution of marriage.

Nullity of marriage.

Nullity of Marriage

9) Any husband may present a petition to the Sub-Judge's court praying that his marriage soleminised within Kolhapur Territory with the respondent may be declared null and void on the ground that her former husband was living at the time the marriage and the marriage with such former husband was then in force.

Decree for nullity of marriage.

Where a marriage is annulled on the above ground and it is adjuged that the subsequent marriage was contracted in good faith and with the full belief that the former husband was dead, the children begotten before the decree is made shull be specified in the decree and shall be entitled to the estate of the mother and the court shall pass an order as to the provision for maintenance and education during minority for the issue (if any) of the marriage from the estate of their father.

This rule will apply only to the marriage which take place after these rules come into operation.

Damages and Costs.

Husband may claim damages from adulterer.

10) Any husband may in his petition for dissolution or marriage claim damages from any person on the ground of his having committed adultery with the wife of such petitioner.

Such petition shall be served on the alleged adulterer and the wife unless the court dispenses with such service or directs some other service to be substituted.

The damages to be recovered on any such petition may be ascertained by the said court although the respondents or either of them may not appear.

After the decision has been given the court may direct in what manner such damages shall be paid or applied.

In the case of a petition of a Mahomedan wife the court will decide what portion of the Meher if any should be paid to her by the husband.

Power to order adulterer to pay costs.

11) Whenever in any petition presented by a husband the alleged adulter has been made a correspondent and the adultery has been established the court may order the correspondent to pay the whole or any part of the costs of the proceedings.

Provided that the correspondent shall not be ordered to pay petitioner's costs.

a) If the respondent was at the time of the adultery living apart from her husband and leading the life of a prostitute or.

b) If the correspondent had not at the time of the adultery reason to believe the respondent to be a married women.

Alimony pendente life.

12) If any proceedings under these rules whether it be instituted by a husband or a wife the wife may present a petition for alimony pending the petition.

Such petition shall be served on the husband and the court on being satisfied on the truth. Of the statements therein contained may make such order on the husband for payment to the wife of alimony pending the proceedings as it may deem just.

Provided that alimony pending the proceedings shall in no case exceed one fifth of the husband's average net income for three years next preceeding the date of the order and shall continue till the decree of dissolution of marriage is finally confirmed.

Power to order permanent alimony.

13) The court may when declaring marriage to be dissolved order that the husband shall to the satisfaction of the court secure to the wife such gross sum of money or such annual sum of money for any term not exceeding her own life as having regard to her fortune (if any) to the ability of the husband and to the conduct of the parties it thinks reasonable and for that purpose may cause a proper instrument to be executed by all necessary parties. Such alimony shall cease to be payable if the wife shall remarry or be proved guilty of unchastity.

Court may direct payment of alimony to wife or her trustee.

14) In all cases in which the court makes any decree or order for alimony it may direct the same to be paid either to the wife herself or to any trustee.On her behalf to

be approved by the court and may impose any terms or restrictions which to the court seem expedient and may from time to time appoint a new trustee if it appears to the court expedient so to do.

Power to order settlement of wife's property for benefit of husband and children.

15) Whenever the court pronounces a decree of dissolution of marriage for adultery of the wife if it is made to appear to the court that the wife's entitled to any property the court may if it thinks fit order such settlement as it thinks reasonable to be made of such property or any part thereof for the benefit of the husband or of the children of the marriage or of both.

Any instrument executed persuant to any order of the court at the time of or after the pronouncing of a decree of dissolution of marriage shall be deemed valid notwithstanding the existance of the disability of coverture at the time of the executing thereof.

16) The court may direct that the whole or any part of the damages recovered here under shall be settled for the benefit of the

issue (if any) of the marriage or as a provision for the maintenance of the wife.

When a petition for dissolution of marriage is filed by a husband or a wife the court may pass an interim order or at the time of ginging the final decree pass an order as to custody maintenance and education of the minor child or children the marriage of whose parents is the subject of such suit and may if it thinks fit direct proceedings to be taken for placing such child or children under the protection of the court.

Procedure.

Suits on behalf of Lunatics or minors.

17) When the petitioner or respondent is a lunatic or a minor the procedure laid down in the civil procedure code for there legal representative shall be followed.

Service of summones etc.

18) The Rules laid down in the civil procedure code for the service of summones on the parties and witnesses shall be followed.

Mode of taking evidence.

19) The witnesses in all proceedings before the court where there attendance can be had can be examined orally and any party may offer himself or herself as a witness and

shall be examined and may be cross-examined and re-examined like any other witness.

Provided that the parties shall be at liberty to verify their respective cases in whole or in part by affidavit, but so that the desponent in every such affidavit shall on the application of the opposite party or by the direction of the court be subject to be cross examined by or on behalf of the opposite party orally and after such cross examination may be re-examined orally as aforesaid by or on behalf of the party by whom such affidavit was filed.

Competency of husband wife to give evidence as to cruelty or desertion.

20) On any petition presented by a wife praying that her marriage may be dissolved by a reason of her husband having been guilty of cruelty or of desertion without reasonable excuse or of refusing to allow her to reside with him as his wedded wife the husband and wife respectively shall be competent and compellable to give evidence of or relating to such cruelty or desertion, etc.

Power to close doors.

21) The whole or any part of the proceedings under these rules may be heard if the court thinks fit with closed doors.

Power to adjourn.

22) The court may from time to time adjourn the hearing of any petition and under these rules may require further evidence thereon if it sees fit to do so.

Enforcement of and appeals from orders and decrees.

23) All decrees and orders made by the court in any proceedings held under these rules shall be enforced and may be appealed from in the like manner as the decrees and orders of the court made in the exercise of its original civil Jurisdiction are enforced and may be appealed from under the Laws Rules and orders for the time being in force.

No appeal as to costs.

Provided that there shall be no appeal on the subject of costs only.

Consent decree.

24) The petitioner and respondent may by mutual consent file at any stage of the proceedings an application for dissolution of marriage and the court may if it thinks fit and if proper provision is made for the maintainance and education of the issue of the marriage if any pass a consent decree in the terms of such application.

Dissolution of marriage by consent.

25) Nothing in these rules will prevent any husband and wife from entering into a deed of dissolution of marriage. Such deed of dissolution shall be submitted to the court and if the court is satisfied that proper provision has been made for the maintainance and education of the issue (if any) of such marriage the court shall sanction such deed of dissolution and such deed when sanctioned shall be registered.

The dissolution will operate one month after the date of such registration.

26) All customs and usages not specifically excluded which conflict with or are in any way opposed to these Rules are hereby declared illegal.

27) HIS HIGHNESS shall make such bye-laws under these Rules as he may from time to time consider expedient and may from time to time alter and add to the same.

Provided that such bye-laws alterations and additions are consistent with the provisions of these Rules and the code of civil procedure.

All such Bye-Laws alterations and additions shall be published in the Kolhapur State Gazette.

Settled

W.S. Weldon
High Court
Bombay,
8th May 1919.

The above rules have been approved by Mr. C.C. Beaman late High Court Judge, Bombay, the Advocate General and Mr. Faiz Tyabaji some time Judge of the Madras High Court and author of a work on Mahomedan Law.

I have much honour in introducing them in my State. Col. Harold the Resident may be consulted for their introduction. in the Feudatory Jahagirs.

Friday,
11-7-19.

SHAHU CHHATRAPATI.

The Kolhapur State Gazette,
Vol. 32,
p. 35 to 38.

Statement of objects and reasons for rules for the Suprassion of cruelty to women.

.....

Experience has shown that the spread of western education, being very slow, has proved but a feeble remedy in ameliorating the condition of women in India, and that the permission, given to guardians by ancient law givers of the communities of which the population of India is composed for slight chastisement of women, has degenerated. It has, therefore, been found expedient to provide such rules to check the evil of ill treatment of women as would meet cases which do not clearly come within the purview of the Indian Penal Code.

The test here adopted of what should be held to constitute cruel treatment may seem to be too serve for the more backward and uncivilized classes and communities. But to trust exclusively to the ameliorating influence of education would be too tardy a process for the improvement of the condition of the female sex. It is found necessary to accelarate the effect of education by resorting to the coercive effect of legislation. The policy of laissez fair or of letting things alone is suited only to highly civilized societies. Social advancement in such as are backward cannot

be brought about without having recourse to legislation. The defenition of cruel treatment is, therefore, so framed as to provide for all manner of ill treatment which not being strictly of a penal nature can not be punishable under I.P. Code and is sufficiently heinous to cause life to be felt a burden by the womankind.

It has also to be remembered that among the higher circles, this kind of ill treatment while it is often the keenest and most appressive, is least complained of or even exposed or attempted to be exposed. It has, therefore, been thought advisable to lay down such a general test as would cover cases of the most refined cruelty.

Some of the illustrations to rule four which are based on a reasonable apprehension of a serious injury to health in body or mind, are intended to cover cases in which the mischief is not completed, but is so seriously threatened as to result in a permanent injury to body or mind. The principle involved is that the law ought not to wait till the mischief is actually done.

The rules have not been limited to cases of matrimonial cruelty, but have been framed to be comprehensive of all cases of oppression to the weaker sex.

Kolhapur, SHAHU CHHATRAPATI.

29-7-19.

CHAPTER I.

Introduction.

Preamble :- Whereas it is expedient to provide for the punishment of cruel treatment of women, in cases not covered by the Indian Penal Code, it is hereby provided as follows :-

1) Title, commencement, and extent of application :- These rules may be called "Rules for the suppression of cruelty to women" and shall come into force from the day of 2nd August, 1919. They shall apply to all the Indian subjects of the Kolhapur State (including the Feudatory Jahagirs if approved of by the Resident).

2) Interpretation Clause :- In these rules, unless repugnant to the subject or context, the following expressions shall have the following meanings, viz.

a) "Cruel treatment" is treatment which unreasonably inflicts unnecessary physical pain or misery or such grief as affects health injuriously or causes as reasonable apprehension of a serious injury to health, in body, or mind.

b) The pronoun 'he' and its derivatives are used of any person either male or female.

c) The singular number includes the plural and vice versa.

d) Age of discretion means sixteen years.

e) All expressions used herein and defined by the Indian Penal Code or the criminal procedure code and not herein before defined shall be deemed to have the meanings respectively assigned to them by those codes.

CHAPTER II.

General Exceptions.

3) Sections 76-106 (both inclusive) of the Indian Penal Code shall be incorporated into these rules and shall have the same effect as if enacted in the body thereof.

CHAPTER III.

Offences under these rules.

4) Whoever having attained the age of discretion voluntarily subjects any female to cruel treatment as herein before defined shall be punished with imprisonment of either description for a term may extend to six months or with fine which may extend to two hundred rupees or with both.

Provided that the sentence may be doubled if the female subjected to cruel treatment be below the age of discretion.

Explanation - Imprisonment is of two descriptions viz.

1) Rigorous that is, with hard labour.

2) Simple.

BARR. BALASAHEB KHARDEKAR LIBRARY
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR.

Illustrations.

a) A volutarily brings into his house where his wife is staying a concubine and in opposition to the wishes and in spite of the remonstrance of his wife, keeps here there and causes hereby a reasonable apprehension of a serious injury to his wife's health, bodily or mental, A is guilty of an offence under this rule.

b) A in order to subdue his younger brother's widow who is the member of his family, voluntarily keeps her without food, or makes her to stand without sleep for two successive whole days and rights, A is guilty of an offence under this rule.

d) A voluntarily by using grossly insulting language to her or spitting on her or dragging her through the street publicly outrages the feelings of her daughter-in-law, and thereby causes a reasonable apprehension of a serious injury to her health in body or mind, A is guilty of an offence under this rule.

e) A voluntarily ill-treats the children of his step-mother, B, who is dependent upon him, in her presence in order to would her feelings, causing thereby a reasonable apprehension of a serious injury to B's health in body or mind, A is guilty of an offence under this rule.

f) A by repeated and unfounded insults to her sense of fidelity and by consequent neglect and half starvation, subjects his wife to such oppressive treatment as creates a reasonable apprehension of bringing about her insanity, A is guilty of an offence under this rule.

5) Whoever, having been convicted of an offence punishable under the last preceding rule, shall again be found guilty of an offence under the said rule, shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to two years, and shall also be liable to fine.

a) Whoever, pending the inquiry or trial of any offence under these rules, commits an offence punishable thereunder against the same person, shall be tried in the same trial for the latter offence, and shall on conviction be liable to enhanced sentence.

b) If, pending any inquiry or trial under these rules, to complainant commits any assault or outrage upon the person complained against, her complaint shall be liable to dismissal at any stage before the decision is prononced, on the court being satisfied of the truth of any such assult or outrage. What shall be a sufficient assult or outrage to subject the complaint to dismissal shall be within the discretion of the court inquiring or trying the original offence, to determine.

6) The provisions of the Indian Penal Code as regards abetment including its defination shall apply to abetment of offences under these rules.

CHAPTER IV.

7) All offences under these rules shall be triable by a court of Sessions, or by a Magistrate of the First or Second class under the criminal procedure code in force for the time being.

8) When it is doubtful whether the alleged treatment of a woman falls within the definition of an offence under the Indian Penal Code or is an offence under these rules, the accused may be charged in the alternative but shall not be liable to any greater punishment than that provided for the offence under the Indian Penal Code.

9) Every offence under these rules shall be regarded as non-cognisable, bailable and compoundable.

10) If at any time before the final order in a case is made, the accused engages not to subject the complainant to cruel treatment in future, the court may dismiss the complaint and may in its discretion direct the accused to pay to the woman, cruel treatment to whom is the subject of the complaint, such compensation not exceeding fifty rupees, as it thinks fit.

11) The provision of the criminal procedure code in force for the time being, shall apply so far as they are not incompatible with the spirit of these rules.

SHAHU CHHATRAPATI.

Kolhapur,

29-7-19.

The Kolhapur State Gazette,
Vol. 32, No. 34,
Pp. 46 to 48.

23rd August, 1919.

NOTIFICATION.

Kolhapur 22nd August 1919.

No. 5 - The following Huzur order, received from the Huzur office No. 79, dated 20th August, 1919, is published for the information of the officers concerned :-

.....

"All officers in the State, Revenue, Judicial or General Department must/treat the untouchable who have entered the state service with kindness and equality. If any state officer has any objection to treat the untouchables accordingly to the above order, he will have to give notice of resignation within six weeks from the receipt of this order and resign his post. He will be entitled to no pension. His Highness expects every subject of his should be treated like a human being and not like a beast. His Highness wishes and hopes that they will follow in the foot-steps of the Missionaries, Arya Samajists, the Railway Authorities and the Government officials."

By order of H.H. the Chhatrapati Maharaja Saheb,

K. GAIKWAD,
Personal Assistant to the Diwan.

NOTIFICATION.

Kolhapur 22nd August 1919.

No. 6 : The following Huzur order, received with the Huzur office No. 80, dated 20th August, 1919 is published for the information of the officers and persons concerned :-

.....

It has came to the notice of the Huzur that even in our educational bodies the Touchables and the Untouchables are treated differently and are not allowed to approach the school presincts within the compound of the Educational Institutions. The State quarters of the Educational Bodies are not given to them as their private property and so they have no right whatever to trent the so-called untouchable human beings so defiantly, but they are expected to give them every consideration. Institutions like Educational Bodies are meant for poor people and even the poorest untouchable human being has right to be ill treated. The Huzur earnestly hopes that the Educational private and State bodies, who receive Grant-in-aid or other help like buildings, play ground and c. should treat untouchables with great respect and kindness than Touchables, because Touchables can make their way in education any how while untouchables are hopelessly helpless.

Most certainly every one from the principal to the lowest master will be taken to task and any help given to private bodies will be taken back if the Untouchables are not given equal treatment.

His Highness earnestly desires that his Educational Bodies receiving help will follow the good example set in by the American Mission at Miraj and the good examples set in the St. Xavier and Wilson Colleges and the Mission Schools in Bangalore, Panchgani and Arya Samaj's schools, Colleges and Gurukuls, and also by the Railway Authorities where no difference is made between Touchable and Untouchables, so also in the Government offices. Any untouchable student joining any State-aided or helped Educational Institution should be treated respectfully like a gentleman and taken into school rooms. If any man on the State Educational Staff has any objection to his doing so, he must send his resignation within six weeks from the receipt of this order he will of course be entitled to no pension. If the helped or aided Educational Bodies have any objection, of course, the Darbar will have to stop the grant-in-aid or help which they are receiving. Play-grounds, houses, and other moveable and immovable property, which have been given to them by the state will be heavily taxed. If any private Educational Body goes against the wish of the donor, it will be taxed upto 7% on movable or immovable property of the donation or a scholarship will be kept according to the wish of the donor or his heirs. Any school-master, however, overworked he may be expected to help the untouchable students when they come to school.

Rao Bahadur Dongre will furnish all the teachers, whether of the state or Aided schools with a copy of this order.

By order of H.H. the Chhatrapati
Maharaja Saheb,

K. GAIKWAD,
Personal Assistant to the Diwan.

.....

NOTIFICATION.

Kolhapur 22nd August 1919.

No. 7 : The following Huzur order, received with the Huzur office No. 81, dated 20th August,1919, is published for the officers concerned and of the public :-

"It has come to the notice of His Highness that even in our Charitable Hospitals, the touchables and untouchables are treated differently and are not allowed to approach the Residential Staff Quarters within the compound. These quarters are not given to them as their sanitaries and so they have no right whatever to treat an untouchable human being so defiantly, but they are expected to give him every due consideration. Charitable Institutions are meant for poor people and even the poorest untouchable human being has a right to be treated on a footing of equality. His Highness earnestly hopes that his medical staff will follow the good

example set by Foreignors, especially by the American Mission at Miraj. Any patient, whether touchable or untouchable, where he goes to the Residential Quarters should, be treated respectfully like a gentleman, taken into the house, is examined carefully and taken sent to the Hospital for treatment and not turned out like an animal or beast. If any man on the Medical Staff has any objection, to his doing so, he must send in his resignation within six weeks from the receipt of this order. He will, of course, he entitled to no pension. Any officer, however, hard worked he may be, is expected to attend to the sufferings of a poor patient first. This rule is applicable to the whole Medical staff from the highest official down to the lowest menial such as a dresser or a nurse. Every servant of the hospital now in service or employed hereafter should be furnished with a copy of this order and also a copy of this should be hung up in the office of the Hospital for permanent guidance.

By order of H.H. the Chhatrapati
Maharaja Saheb,

K. GAIKWAD,

Personal Assistant to the Diwan.

२४

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड २७, नं. ४७,
पृ.क्र. ३४३, ३३४, ३४५ २१ नोव्हेंबर १९१४.

किरकोळ जाहिराती नेमणुका वगैरे.

पोलीस डिपार्टमेंट.

वट हुकूम नंबर ६३ ए.

हल्ली पोलीस खात्यांत पोलीस डिपार्टमेंटलची परीक्षा पास झालेले लोक कमी असल्यानें व पुढें त्याजबद्दलची परीक्षा झाली पाहिजे, असा हुजूर सरकारचा हुकूम ठराव नंबर २७१, पो.आ. नंबर ४३९, तारीख २१ माहे जानेवारी सन १९१३ चा झाल्यालगत इकडील वट नंबर १० चा झाला आहे व सदरहू बद्दल पूर्वी मैं रावबहादूर सरसुभे साहेब इ. करवीर यांचा तारीख १९ माहे जुलई सन १९ माहे जुलई सन १८९७ इसवीचा हुकूम,सदरहू परीक्षेबद्दल करवीर सरकारचे ग्याझिट, भाग १, पान ९१६ यांत प्रसिध्द झालेला आहे, त्याचा अम्मल व्हावा तसा होत नसल्यानें सुजाण मनुष्यांची कमतरता आहे, त्यामुळें पोलीस अम्मल व्हावा तसा होईनासा झाल्यानें पोलीस बंदोबस्तासही उणीव आली आहे, सबब पोलीस डिपार्टमेंटचे परीक्षेचा नियम पोलीस खात्यास लागू झाला पाहिजे, म्हणून वगैरे मजकुराचा रिपोर्ट मे. असिस्टंट पोलीस कमिशनर साहेब इलाखा करवीर यांजकडे इकडून केल्यावरून काम चालून अखेर आपल्या रिपोर्टाप्रमाणें तजविजींत यावे म्हणून कि.आ. नंबर ५६६, तारीख २१ माहे सप्टेंबर सन १९१४ चा झाल्यावरून मागील वगैरे वट हुकूम एक जागींच करून समजण्यासाठी पुन्हा हुकूम देण्यांत येतो की -

१) हा हुकूम झाल्यापासून जे जे नोकर लोक कायम पो. सबइन्स्पेक्टर अगर त्यावरील दर्जाचे पोलीस ऑफिसर होतील त्यांनी या नियमाच्या तारखे-नंतर एक वर्षाचे आंत परीक्षा दिली पाहिजे, व पुढेही जो जो इसम पो.सब.ई. अगर त्यावरील दर्ज्याचा पोलीस ऑफिसर म्हणून नेमण्यांत येईल त्यास नेमल्या तारखेपासून एक वर्षाचे आंत परीक्षा दिली पाहिजे.

२) सदरहूप्रमाणे पहिल्या वर्षी कोणी पोलीस अमलदार परीक्षेंत नापास होईल तर पुन: आणखी १ वर्ष परीक्षेस बसण्याची सवड देण्यात येईल, आणि त्याही परीक्षेंत तो नापास होईल तर तो दर्ज्याचे कामास नालायक समजून त्यास परत खालील दर्ज्यांत घालण्यांत येईल.

३) सदरहू परीक्षा पोलीस जमादाराचे दर्जाचे लोकांसही देण्याचा अधिकार आहे व त्याप्रमाणें ज्या जमादारानें परीक्षा दिली असेल तो पो.सब. इ. झाल्यावर पुन: परीक्षा देण्याचे कारण पडणार नाहीं.

४) सदरहू परीक्षेस आम्हांस अशा लोकांची कमतरता आहे, करितां या एक वेळचा फायदा नाईक ते हवलदार पर्यंतचे लोकांस देण्यांत आलेला आहे.

५) सदरहू वेळीं म्हणजे चालू परीक्षेस बसण्याचा फायदा वरील इसमांपैकी म्हणजे कलम ४ यांत नमूद झालेले नाईक ते हवलदार अखेरचे इसम कोणी घेणार नाहींत तर पुढील दर्ज्याचे जागीं नेमण्यास लायक नाहीं असें समजून वरील प्रतीची जागा तसा कोणी योग्य इसम आम्हांस मिळाल्यास आम्ही भरूं, मागाहून कोणाची कसलीही तक्रार ऐकिली जाणार नाहीं, व पुढील सालीं परीक्षेस बसण्यास कलम ४ चे लोकांस मिळणार नाही.

६) पो.सब.ई. व त्यावरील दर्ज्याचे पोलीस ऑफिसर (ज्यांस परीक्षा देणें माग आहे अशा नोकरांनी) सदरहू परीक्षा दिल्याखेरीज त्यांस कायम समजलें जाणार नाही, तोपर्यन्त त्यांस प्रोबेशनरी समजलें जातील.

७) सदरहू परीक्षा माहे आगस्ट सन १९१५ इ. महिन्यांत होईल.

८) सदरहू परीक्षेत येणाऱ्या इसमांनीं आपली नांवें तारीख १ ते ३१ माहे सन १९१५ इ. अखेरचे आंत कळविली पाहिजेत.

९) परीक्षेचीं तारीख, ठिकाण व परिक्षक, आगाऊ एक महिना कळविण्यांत येतील.

१०) परीक्षा खालील विषयांत लेखी व तोंडी होईल.

लेखी.

पहिला विषय.

	मार्क
१. इंडियन पीनल कोड त्यांत दुरुस्ती झाली असल्यास इलाखे मजकुरीं दुरुस्ती झाली असल्यास त्यासुध्दां.	२००
२. क्रिमिनल प्रोसीजर कोड सदरप्रमाणें	

दुसरा विषय.

१. डि. पोलीस आक्ट त्यांत दुरुस्ती असल्यास त्यासुध्दां.	२००
२. व्हिलेज पोलीस आक्ट सदरप्रमाणें.	
३. एक्स्ट्राडिशन आक्ट सदरप्रमाणें.	
४. पुराव्याचे आक्टाची जरूर ती माहिती.	
५. बारी पदार्थांचे नियमन.	

तोंडी.

तिसरा विषय.

	मार्क
वरील विषयाखेरीज खाली लिहिलेल्या कायद्यांत पोलीसांनी जीं जीं कर्तव्यकर्में करण्याविषयी सांगितले आहे तेवढ्यापुतीं परीक्षा घेतली जाईल -	१५०

१. अफिणीचा कायदा
२. हत्याराचा कायदा.
३. जुगाराचा कायदा.
४. आब्कारी कायदा.
५. गुराचे अतिक्रमणाचा कायदा.
६. प्रेस आक्ट.
७. जारी असलेले वट हुकूम.

चौथा विषय.

	मार्क
१. ड्रिल	५०
	६००

११) प्रत्येक लेखी विषयांत दोन पेपर असतील व ठरविलेले मार्कपैकीं प्रत्येक विषयांत $\frac{1}{3}$ व स्कंदरीत प्रत्येक विषयांत $\frac{1}{2}$ मार्कस ज्याचे येतील तो पास झाला असें समजण्यांत येईल.

१२) ज्यानें सबार्डिनेट माजिस्ट्रेटची परीक्षा दिली असेल त्यांस सदरहू परीक्षा देण्याचे कारण नाहीं.

येणेप्रमाणें असे. तारीख २५ माहे आक्टोबर सन १९१४ इ.

विष्णु सखाराम,
पो. सु. इ. करवीर.

कोल्हापूर स्टेट गॅझेट,
खंड ३२,
पृ.क्र. ६७.

३१ मे १९१९.

नंबर ५९.

तारीख २८ मैं १९१९ इसवी.

कंट्रोलची नवीन व्यवस्था बोर्ड नेमून केली आहे. त्या बोर्डात मेसर्स ताम्हणकर, इंदूलकर, करमरकर असे तिघे वकील आहेत, सदर काम सार्वजनिक स्वरूपाचे असल्यानें व सदर इसम बोर्डाचे ऑननरी मेंबर्स असल्यानें त्यांचे धंद्यास हरकत येऊं नये म्हणून असा हुकूम देण्यांत येतो कीं, सदर बोर्डाची नेमणूक करवीर सरकारचें ग्याझेटांत रद्द केल्याचे प्रसिध्द होईपर्यंत ज्या ज्या कामांत सदर इसम वकील असतील अगर ज्या कामांत सदर वकील हे वकील पत्र पाठवून देतील, तीं तीं कामें सदर वकील गैरहजर असता चालवूं नयेत व सदर वकिलांचे सवडी प्रमाणे कामें चालवून घ्यावीत. सदर वकिलानीं रजाचिठ्ठी प्रत्येक कामांत पाठविण्याचे कारण पडूं नये म्हणून हा हुकूम सर्व दिवाणी व फौजदारी व मुलकी व इतर कोर्टांचे माहितीकरितां एकदम जादा ग्याझेटांत प्रसिध्द करण्याची तजवीज व्हावयाची याचा दाखला तिन्ही खात्यांकडे देण्यांत यावा म्हणून हुजूरून ठराव नंबर ७२६, मु.जा. नंबर ५८३, तारीख २६ माहे मे सन १९१९ चें आज्ञेंत आल्याप्रमाणें तजवीज रहावी.

ब.वि. हावळ,
चिटणीस.

आर.आर. शिरगांवकर,
ॲ. दिवाणा सरकार करवीर.